

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Т. Р. Короткий

« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«БАКАЛАВР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

Тема: **МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЮНІСЕФ**

Виконавець: Вонсович Олександра Олександрівна

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри
міжнародного права та порівняльного правознавства Запорозчук Анна
Валеріївна

Нормоконтролер: викладач Головатенко Марина Юріївна

Київ, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ І СТВОРЕННЯ ЮНІСЕФ	
1.1. Місце і роль ЮНІСЕФ в системі органів ООН.....	7
1.2. Значення Міжнародної конвенції про права дитини через призму ЮНІСЕФ.....	15
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАВДАНЬ І СТРУКТУРИ ЮНІСЕФ	
2.1. Принципи, функції і цілі ЮНІСЕФ.....	27
2.2. Структура ЮНІСЕФ та організація його роботи.....	34
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЮНІСЕФ	
3.1. Загальна характеристика основних видів діяльності ЮНІСЕФ.....	40
3.2. Взаємодія ЮНІСЕФ з Комітетом з прав людини та Комітетом з прав дитини	48
3.3. Діяльність ЮНІСЕФ в Україні.....	52
ВИСНОВОК.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ідея про права дитини стала основою демократичної свідомості нації та фундаментом правового суспільства. Одним із основних завдань у формуванні стратегії розвитку нашої держави є захист дитини як особистості у період її морального та духовного становлення. Проблема захисту прав та інтересів дітей привертає все більшу увагу світової спільноти, про що свідчать скликання спеціальних сесій Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, проведення міжнародних конференцій, всесвітніх кампаній.

З часу створення Організації Об'єднаних Націй об'єктом її особливої турботи і допомоги завжди були діти, їх благополуччя і права. Одним з перших результатів діяльності ООН було рішення, прийняте Генеральною Асамблеєю 1946 року про утворення Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) як одного з органів Об'єднаних Націй для надання допомоги дітям в Європі після Другої світової війни.

ЮНІСЕФ працює в самих важкодоступних місцях світу, щоб охопити найбільш знедолених дітей і підлітків і захистити права кожної дитини всюди. У більш ніж 190 країнах і територіях організація робить все можливе, щоб допомогти дітям вижити, розвиватися і реалізувати свій потенціал з раннього дитинства до підліткового віку.

Правовою основою організації є Конвенція про права дитини, яка прагне закріпити права дітей як головні принципи і міжнародні стандарти поведінки по відношенню до дітей. Також організація наполягає на тому, що виживання, захист і розвиток дітей є універсальними імперативами розвитку, які є невід'ємною частиною прогресу людства.

ЮНІСЕФ мобілізує політичну волю і матеріальні ресурси, щоб допомогти країнам, особливо країнам, що розвиваються, забезпечити «першочергову увагу дітям» і зміцнити їх потенціал для розробки відповідної

політики та надання послуг дітям та їх сім'ям. Також прагне забезпечити особливий захист найбільш знедолених дітей – жертв війни, стихійних лих, всіх форм насильства та експлуатації, а також дітей з обмеженими можливостями.

Конфлікт на сході України триває вже більше п'яти років. 3,4 мільйони людей потребують гуманітарної допомоги, з них 60% – жінки та діти. Приблизно 1,6 мільйона людей були змушені покинути свої будинки, а десятки тисяч мирних жителів були вбиті або поранені.

ЮНІСЕФ підтримує дітей та сім'ї на сході України, забезпечуючи здоров'я, харчування, профілактику ВІЛ, освітні можливості, чисту питну воду, санітарно-гігієнічні споруди та захищаючи їх права.

Система освіти, важлива для підвищення обізнаності дітей про «нормальне життя», була зруйнована: знищено або знищено щонайменше п'яту частину шкіл на сході України.

Вчителі та психологи повідомляли про ознаки сильного психосоціального стресу у дітей, включаючи кошмари, соціальну ізоляцію та напади паніки, спричинені гучними звуками.

Поки триватимуть бойові дії, вони будуть надавати підтримку дітям, які постраждали від конфлікту, та їхнім сім'ям. Штаб-квартира ЮНІСЕФ в Україні знаходиться в Києві, чотири офіси на сході та допомога по обидва боки маршруту. У його роботах:

Вони пропонують важливу освіту щодо ризику наземних мін сотням тисяч дітей та вчителів;

Підтримка реконструкції шкіл, які постраждали внаслідок бойових дій;

Організація забезпечує питною водою понад 2,3 мільйона людей.

Організація також надає психосоціальну підтримку понад 200 000 хлопчиків та дівчаток через центри соціальних служб, мобільні групи,

вчителів та шкільних психологів. Однак потреби дітей у довготривалому догляді значно перевищують наявні ресурси.

Вони підтримують імунізацію: допомагають реформувати закупівлю вакцин у країні та постачання вакцин, необхідних для постійної імунізації, а також підтримують відповідь уряду на епідемію кору.

ЮНІСЕФ неодноразово закликав усі сторони дотримуватися угоди про припинення вогню, укладеної в Мінську в серпні 2015 року, і дотримуватися міжнародного гуманітарного права, включаючи вимогу дозволити гуманітарним організаціям необмежений доступ до районів конфлікту.

ЮНІСЕФ закликав виділити понад 30 мільйонів доларів США на підтримку охорони здоров'я та харчування, освіти, безпечної питної води, особистої гігієни та навколишнього середовища та захисту прав дітей та сімей, які постраждали внаслідок конфлікту.

Теоретичні та практичні аспекти роботи висвітлюється в працях наступних **вчених**: Жан-Жака Руссо, Джона Дьюї, Януша Корчака, Селестена Френе, К. Вентцель, Т. Лубенець, Я. Зеленкевич, Я. Мамонтов, В. Сухомлинський та ін..

Проблема прав дитини розглядається у працях сучасних науковців В. Бочарової, Т. Василькової, Ю. Василькової, Л. Волинець, Ю. Гіппенрейтер, Н. Заверико, А. Капської, О. Караман, Л. Коваль, Г. Лактіонової, Л. Міщук, М. Московки, А. Мудрика, Н. Ничкало, В. Оржеховської, О. Старикової, О. Сухомлинської, С. Харченка, З. Шнекендорфа, Н. Щербак та інших.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є комплексне вивчення основних напрямків діяльності та функції ЮНІСЕФ в сфері захисту прав дитини.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- дослідити місце та роль ЮНІСЕФ в системі органів ООН;

- визначити значення Конвенції про права дитини через призму ЮНІСЕФ;
- проаналізувати принципи, функції і цілі ЮНІСЕФ;
- розкрити зміст структури ЮНІСЕФ та організація його роботи;
- охарактеризувати загальну характеристику основних видів діяльності ЮНІСЕФ;
- дослідити взаємодію ЮНІСЕФ з Комітетом з прав людини та Комітетом з прав дитини;
- визначити діяльність ЮНІСЕФ в Україні.

Об'єктом дослідження є міжнародно-правові відносини, що виникають у сфері прав захисту та інтересів дітей.

Предметом дослідження є вивчення основної діяльності організації ЮНІСЕФ та її роль у міжнародному захисті прав дитини.

Методологічна основа роботи. У процесі дослідження були використані комплекс наукових методів пізнання, в тому числі конкретно-історичний, логічний, системно-функціональний, що забезпечили достовірність отриманих висновків та вирішення поставлених завдань. Основними методами дослідження були формально-юридичний та порівняльно-правовий методи.

Аналіз діяльності організації та низки універсальних міжнародно-правових документів було здійснено за допомогою формально-юридичного методу, що застосовуються в галузі захисту прав та інтересів дитини.

Структура роботи обумовлена її метою, завданнями та предметом дослідження. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, якими охоплюються сім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний обсяг дипломної роботи – 69 сторінок, у тому числі список використаних джерел – 5 сторінок.

РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЮНІСЕФ

1.1. Місце і роль ЮНІСЕФ в системі органів ООН

Перші спроби захисту прав дитини, були висвітлені в період існування Ліги Націй. Ліга націй вперше позначила необхідність спеціального захисту дітей в Декларації прав дитини 1924 року, що в подальшому було визнано Загальною декларацією прав людини від 10 грудня 1948 року (стаття 25 (2) – «материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу»), міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року (стаття 10 (3) – «особливі заходи охорони і допомоги, які повинні прийматися у відношенні всіх дітей та підлітків»). Міжнародним пактом про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року (стаття 24 (I) – «кожна дитина має право на такі заходи захисту, які є необхідними в її становищі як малолітньої з боку її сім'ї, суспільства і держави») ; Декларацією прав дитини від 20 листопада 1959 року (принцип 2 «дитині законом або іншими засобами повинен бути забезпечений спеціальний захист»), а також в статутах спеціалізованих установ і міжнародних організацій, що займаються питаннями благополуччя дітей .

Після Другої світової війни стрімко набирала обертів спрямованість ООН в боротьбі «за повагу прав людини, підтримання та зміцнення миру» [1], зумовило створення міжнародно-правових актів, що забезпечують захист прав дітей, а також утворення організацій, що сприяють реалізації таких прав.

Першим актом ООН, що стосуються прав дітей, стала прийнята Генеральною Асамблеєю в 1959 році Декларація прав дитини, в якій були сформульовані десять принципів, що визначають дії всіх, хто відповідає за здійснення всієї повноти прав дітей, і яка мала на меті забезпечення їм

«щасливого дитинства». Декларація проголосила, що «людство зобов'язане давати дитині найкраще, що воно має», гарантувати дітям користування всіма правами і свободами на їх благо і благо суспільства.

11 грудня 1946 року на 57-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея, розглянувши резолюцію, прийняту ЕКОСОП на I сесії, з метою створення умов стабільності і благополуччя націй і надання допомоги дітям, які стали жертвами військової агресії, засновує Міжнародний надзвичайний фонд допомоги дітям (далі – МНФДД) [1].

Частина матеріальних засобів на створення МНФДД були надані великої міжнародною гуманітарною організацією – Адміністрацією допомоги і відновлення Об'єднаних Націй, про що зроблено спеціальну вказівку в пункті 2 (а) резолюції 57 (I) від 11 грудня 1946 року «Про заснування Міжнародного надзвичайного фонду допомоги дітям» [1].

МНФДД, заснований в якості експерименту в повоєнний час, надав неоціненну допомогу в забезпеченні захисту дітей шляхом реалізації програм харчування, медичного та іншого обслуговування, підтримки від психологічного тиску в важких умовах життя. У зв'язку з цим завдання порятунку дітей не могла вважатися завершеною на рубежі п'ятдесятих 41 років, так як за три роки активної роботи Фонд надав гуманітарну допомогу дітям і матерям не тільки в Європі, але і на Середньому Сході, а також в Азії, Латинській Америці та Африці, тим самим, визначивши свою значимість для світової спільноти.

Завдяки тому, що в резолюції Генеральної Асамблеї 57 (I) від 11 грудня 1946 року була присутня фраза «для вирішення дитячих проблем взагалі», МНФДД зміг зміцнити свою позицію при вирішенні питання про пролонгацію терміну дії організації. Генеральна Асамблея в резолюції 215 (III) від 08 грудня 1948 року "Продовження на 1949 рік відозви Об'єднаних Націй про допомогу дітям» визнала МНФДД органом ООН, на який покладено спеціальна відповідальність «щодо задоволення потреб дітей» [2].

Беручи до уваги ту роль, яку Фонд грав в реалізації міжнародних програм у сфері захисту дітей, досягненні високих цілей ООН, сприяння щодо створення умов, що сприяють розвитку довгострокових економічних і соціальних програм ООН, а також на прохання країн, що розвиваються Африки, Азії і Латинської Америки, Генеральна Асамблея на 452-му пленарному засіданні резолюцією 802 (VIII) від 06 жовтня 1953 року бере рішення про включення МНФДД як постійно діючого органу в систему ООН [3].

На основі цієї резолюції назву «Міжнародний надзвичайний фонд допомоги дітям» змінено на «Фонд Організації Об'єднаних Націй допомоги дітям», при цьому назва досліджуваної організації доповнено словами, що вказують на його засновника – «Організація Об'єднаних Націй» (далі – ЮНІСЕФ, Дитячий фонд ООН, фонд), а слово «надзвичайний» виключено.

Основними напрямками діяльності ЮНІСЕФ є:

- 1) регулярний моніторинг дотримання прав дітей;
- 2) інформування населення про можливості інфікування ВІЛ, надання допомоги дітям з цим діагнозом;
- 3) адаптація в спеціалізованих установах дітям, які втратили сімей з тих чи інших причин;
- 4) захист дітей від фізичного та психологічного насильства;
- 5) підтримка імунізації і грудного вигодовування [4].

Філії організації функціонують майже в 200 країнах. Фінансування надходить не з державної скарбниці, а виключно від пожертвувань фізичних і юридичних осіб.

Кожні три роки проходять збори членів організації ЮНІСЕФ, в ході якого переглядаються основні правила роботи і відбуваються вибори нових членів правління. Головний офіс знаходиться в Нью-Йорку, тому сесії проводяться там. Далі проходять збори в представництвах окремих країн. У штаб-квартиру приїжджають тільки кілька членів державних філій. У 1965

році організацію нагородили Нобелівською премією. 1989 рік пройшов під егідою «року дитини».

ЮНІСЕФ наділений мандатом Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, які передбачають діяльність на захист прав дітей, сприяння задоволенню їх основних потреб та розширення можливостей для всебічного розвитку їх потенціалу.

ЮНІСЕФ керується Конвенцією про права дитини і прагне щоб ці права стали непорушними етичними принципами і міжнародними стандартами поведінки по відношенню до дітей [5].

Діяльність ЮНІСЕФ спрямована на об'єднання зусиль усіх зацікавлених держав з метою реалізації єдиних міжнародних норм і стандартів, що регламентують захист прав та інтересів дітей. У той же час Фонд не володіє достатньою юрисдикційною компетенцією, оскільки не наділений установчими документами правом на прийняття з глобальних питань щодо дітей рішень обов'язкового характеру, що поширюють юридичну силу на території країн - членів ООН. Таким міжнародним органом з розробки та прийняття нормативних актів в області прав людини, в тому числі і прав дітей, є ЕКОСОП і Генеральна Асамблея ООН [6].

Фонд, як і інші органи, організації та установи системи ООН, тісно пов'язаний з ООН за допомогою консультування ЕКОСОП і отримання рекомендацій від Генеральної Асамблеї (статті 57, 63 Статуту ООН). У відповідності зі своїм спеціальним мандатом Дитячий фонд ООН має повноваження щодо укладення спеціальних угод з ЕКОСОП (в області захисту прав, свобод і правомірних інтересів дітей, що в режимі співпраці і «координації дій» надає йому самостійність і незалежність діяльності) та іншими органами і установами системи ООН, урядами приймаючих його допомогу держав (в рамках своєї компетенції та сприяння реалізації програм «для вирішення дитячих проблем»).

Як суб'єкт міжнародного права ЮНІСЕФ несе відповідальність за правопорушення та нанесення шкоди своєю діяльністю, тобто володіє деліктоздатністю. Організаційна структура Фонду, що складається з тих же структурних ланок, що і механізм багатьох спеціалізованих установ ООН (наприклад, Всесвітня організація охорони здоров'я), підтверджує визначення досліджуваної організації, як міжурядової.

Організаційна структура Фонду, що складається з тих же структурних ланок, що і механізм багатьох спеціалізованих установ ООН (наприклад, Всесвітня організація охорони здоров'я), підтверджує визначення досліджуваної організації, як міжурядової [5].

Болгарський юрист Е. Александров характеризує ЮНІСЕФ як «міжнародну неурядову організацію універсального типу, що спеціалізується з питань, пов'язаних з дітьми» Ю.В. Белозерова вважає, що Дитячий фонд ООН - спеціалізована міжнародна міжурядова організація. Найбільш істотно розкриває ознаки «міжурядових організацій» Кривчикова Е.С. визначаючи їх як «об'єднання суверенних держав, засновані міждержавним договором на постійній основі, мають постійні органи, наділені міжнародну правосуб'єктність і діючі для досягнення загальних цілей відповідно до загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права».

Не менш важливим для визначення правового статусу міжурядової організації є вирішення питання про наявність автономної волі у такій організації, його можливості своїми діями скоординувати державні волі в потрібному напрямку.

Міжурядовий характер ЮНІСЕФ виражається в тому, що всі юридично дійсні події від імені організації згідно його установчого акту узгоджуються з волею держав - членів, про що зазначено в пункті 2 (с, б) резолюції Генеральної Асамблеї 57 (I) від 11 грудня 1946 року: «ЮНІСЕФ не розвиває своєї діяльності ні в якій країні, інакше як за консультації і за згодою її уряду», «Фонд приймає визнані необхідними заходи для

забезпечення належного використання та розподілу запасів, а також іншими наданими їм видів допомоги, за згодою із зацікавленими урядами» .

Воля ЮНІСЕФ з урахуванням накопиченого досвіду в області захисту і охорони прав дітей буде відрізнятися від волі держав - членів. У той же час не можна абсолютизувати вольові основи Дитячого фонду ООН, так як при створенні міжнародних організацій держави - члени наділяють їх певними функціями регулювання, віддаючи частину своїх повноважень, при цьому міжурядові організації як похідні від них, також наділяються спеціальною правосуб'єктністю [6].

Таким чином, Дитячий фонд ООН, володіючи узгодженою і відокремленою волею всіх його членів - учасників, наділений міжнародною спеціальною правосуб'єктністю. Даний аргумент підкріплюється резолюцією Генеральної Асамблеї 215 (III) від 08 грудня 1948 року народження, в якій МЧФПФ визнаний органом ООН, на який покладено «відповідальність щодо задоволення потреб дітей».

Що стосується питання, чи є Фонд спеціалізованою організацією системи ООН, то відповідь на нього може бути виведений з аналізу положень низки міжнародно-правових документів. Так, згідно зі статтями 57, 63 Статуту ООН спеціалізовані установи, створені міжурядовими угодами і наділені в їх установчих актах широкої міжнародної відповідальністю в економічній, соціальній сферах, культури, освіти, охорони здоров'я та інших областях, будуть поставлені в зв'язок з ООН за допомогою укладення угоди з ЕКОСОП про статус спеціалізованої установи.

ООН наділяє спеціалізовані організації не тільки обсягом повноважень, які необхідні для виконання його статутних завдань і цілей, але і повноваженнями, які, хоча і не передбачені установчими документами, але «надані організації в силу логіки речей як істотно необхідні для виконання її обов'язків». Наприклад, в преамбулі Віденської конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між

міжнародними організаціями 1986 року визначено, що «міжнародна організація має таку правоздатність укладати договори, яка необхідна для виконання її функцій і досягнення її цілей» [7].

За ознакою членства міжнародних організацій ООН і за компетенцією ЮНІСЕФ відноситься до міжурядових спеціалізованим установам, однак за установчим документом таким не є.

Будь-яка спеціалізована установа має наступні ознаки: міжурядовий характер установчого акту; широка міжнародна відповідальність у рамках його компетенції; здійснення діяльності в спеціальній області, передбаченої положеннями Статуту ООН; зв'язок з ЕКОСОП.

Як зазначає К.А. Бекашев, якщо перші три ознаки притаманні багатьом іншим міжурядовим організаціям, то останній – зв'язок з ЕКОСОП – характерний тільки для спеціалізованих установ. В угоді вказується на те, що ООН визнав відповідну організацію спеціалізованою установою, відповідальним за проведення таких заходів, які відповідно до її установчого акту сприятимуть досягненню викладених в ньому цілей. Така угода між ЮНІСЕФ і ЕКОСОП відсутня, що виключає його приналежність до спеціалізованих установ ООН [8].

Правовий статус ЮНІСЕФ схожий зі статусом допоміжних органів Генеральної Асамблеї, що діють на правах автономних організацій, таких як Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), Програма розвитку ООН (ПРООН), Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) [9].

Відповідно до Конвенції про права дитини 1989 року спеціалізованим органом по захисту дітей є Комітет ООН з прав дитини, а ЮНІСЕФ слід в одному ряду з органами, установами ООН, «що займаються питаннями благополуччя дітей»

ЮНІСЕФ бере участь у нормотворчій діяльності при вирішенні питань, що стосуються дітей, але прийняті ним рішення носять рекомендаційний характер, за невиконання яких не настає юридична

відповідальність. Така ситуація, на нашу думку, допускає з боку суб'єктів міжнародного права порушення міжнародно-правових актів, які зачіпають права дитини, а також перешкоджає зміцненню позицій цієї організації по встановленню єдності загальнообов'язкової поведінки держав з метою захисту прав та інтересів дітей.

Роль Дитячого фонду ООН, створеного для реалізації міжнародних правових норм, що стосуються дітей, в цілому зводиться до узгодження позицій окремих груп, країн і участь на цій основі в розробці міжнародно-правових актів і програм, що встановлюють загальні масштаби поведінки держав в області прав дитини, що робить його допоміжним органом ООН, нездатним на самостійні дії. Такий висновок впливає з пункту 2 (с) резолюції 57 (І) Генеральної Асамблеї від 11 грудня 1946 року [10]. Тим часом, від наданих повноважень ЮНІСЕФ залежить широта і ефективність його діяльності.

У доповідях Комітету з прав дитини про виконану роботу по втіленню в життя Конвенції про права дитини 1989 року ЮНІСЕФ вказано в членському складі як орган Організації Об'єднаних Націй і поставлений в один ряд з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), в той час як Міжнародна організація праці (МОП) та Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) віднесені до спеціалізованих установ [11].

Таким чином, ЮНІСЕФ – це міжнародна міждержавна організація універсального характеру, заснована і підзвітна ООН, що має статус допоміжного органу ООН на правах автономної організації, наділена спеціальним мандатом, діяльність якої спрямована на розробку механізмів і реалізацію програм, стратегій, кампаній по захисту прав та інтересів дітей на міжнародному рівні .

Отже, для подальшого розвитку ЮНІСЕФ з метою удосконалення його діяльності щодо захисту прав та інтересів дітей, я вважаю, що настав

час надати йому статус спеціалізованої установи. Це надасть йому можливість не тільки констатувати наявність фактів порушення міжнародного права в галузі прав дітей, відзначаючи це в звітах Генеральної Асамблеї, а й після дослідження проблем і узагальнення отриманої інформації робити самостійно конкретні рекомендації державам щодо їх усунення, для прийняття їх Генеральною Асамблеєю.

1.2. Значення Міжнародної конвенції про права дитини через призму ЮНІСЕФ

Важливість дослідження правової основи діяльності ЮНІСЕФ обумовлена поставленими перед ним цілями і принципами, якими він керується в своїй діяльності. Дитячий фонд ООН сприяє державам - членам ООН у втіленні в життя прийнятих зобов'язань з міжнародно - правових норм, що стосуються захисту дитини.

Поряд з розглянутою організацією, захистом прав та інтересів дітей в окремих областях займаються такі спеціалізовані установи ООН як Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО).

Правовою основою діяльності зазначених організацій в області захисту прав людини, включаючи дітей, є розроблений в рамках ООН, Міжнародний білль про права людини, що складається з Загальної Декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Кожен з цих документів забезпечив в певній галузі інтереси дітей.

Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 роки (резолюція 44/25 Генеральної Асамблеї), з'єднавши в собі досвід попередніх міжнародно-правових документів з прав людини, дає єдине визначення терміну «дитина», під яким розуміють «кожна людська істота до досягнення 18 - річного віку, якщо за національними законами не встановлено більш ранній вік досягнення повноліття» Іншими словами, «дитина» був визнаний світовою спільнотою повноцінною і повноправною особистістю, самостійним суб'єктом права, якому надано весь спектр прав людини.

Повага прав людини починається із ставлення суспільства до своїх дітей. Любляче суспільство піклуватиметься про забезпечення їхньої свободи і гідності, створить умови, за яких вони зможуть повною мірою розкрити свої здібності і закласти основу для повноцінного й плідного життя.

Конвенція звернена у майбутнє, оскільки в ній визнається, що сьогоднішнім дітям, а вони складають половину населення світу, належить продовжити справу встановлення справедливого й гуманного соціального порядку.

Деякі права людини безпосередньо стосуються дітей, відображуючи їхню потребу в особливому піклуванні й увазі, їхню вразливість, й відмінність їхнього світу від світу дорослих. Це визнається у Декларації прав дитини, прийнятій у 1959 році.

Однак за тридцять років після прийняття Організацією Об'єднаних Націй цієї Декларації чимало уявлень змінилося й склалися нові поняття. Зокрема, концепція прав дитини набула ширшого характеру [6].

По мірі того, як стає відомим все більше фактів про нестатки й зловживання, жертвами яких стають діти, зростає й прагнення міжнародного співтовариства зміцнити права дитини. Нижче перелічені деякі із встановлених фактів:

- покинуті своїми сім'ями, близько 100 мільйонів дітей існують лише за рахунок виснажливої праці, дрібних крадіжок, проституції чи жебрацтва,

- понад 50 мільйонів дітей працюють у небезпечних або шкідливих для здоров'я умовах,
- 120 мільйонів дітей віком від 6 до 11 років позбавлені можливості відвідувати школу,
- щороку близько 3.5 мільйонів дітей вмирають від захворювань, які піддаються профілактиці або лікуванню,
- у країнах, що розвиваються, приблизно 155 мільйонів дітей віком до 5 років живуть в умовах суцільної бідності,
- мільйони дітей, включаючи дітей більш багатих суспільств, позбавлені піклування, з ними погано поводяться, їх сексуально експлуатують або вони стають жертвами зловживання наркотиків.

Діти, їхній добробут і права, завжди знаходилися у центрі уваги Організації Об'єднаних Націй з часу її створення у 1945 році. Одним з перших актів Генеральної Асамблеї було утворення Дитячого фонду Організації Об'єднаних Націй /ЮНІСЕФ/, який зараз є головним механізмом міжнародної допомоги дітям [6].

Прийнята Генеральною Асамблеєю у 1948 році Загальна декларація прав людини визнає, що діти мають бути об'єктом особливого піклування й допомоги. З того часу Організація Об'єднаних Націй забезпечує захист прав дітей на підставі таких міжнародних договорів широкого характеру, як Міжнародні акти про права людини, а також документа, безпосередньо присвяченого правам дітей, – Декларації прав дитини 1959 року.

До цього часу Декларація слугує орієнтиром для приватної і громадської діяльності в інтересах дітей. Проголошуючи, що «людство повинно давати дитині те краще, що має», Декларація і сьогодні є таким же міцним моральним підґрунтям прав дитини, як і 30 років тому.

Потреба у наданні правам дітей чинності норм договірних права стала вірогідною у ході підготовки до Міжнародного року дитини. Того року /1979/ Комісія Організації Об'єднаних Націй з прав людини розпочала

розробку проекту конвенції. Ініціатором цього починання виступила Польща і головою робочої групи, яка складала проект конвенції, став професор з Польщі Адам Лопатка.

Конвенція про права дитини розвиває далі положення Декларації, покладаючи на держави, що її прийняли, правову відповідальність за їх дії стосовно дітей.

Конвенція є новою загальною основою дій для всіх, хто активно відстоює вищий пріоритет зусиль із заохочення та захисту прав дитини, включаючи представників законодавчих органів, педагогів, духовних лідерів, засобів масової інформації, приватні організації тощо.

Не варто недооцінювати той вплив, який Конвенція може мати на життя дітей усього світу протягом найближчих десятиліть. Конвенція, як універсальна декларація основних прав дитини, стане потужним фактором еволюції поглядів у цій галузі; як компонент міжнародного права вона правитиме за основу для вдосконалення національного законодавства і практики, а як предмет діалогу між усіма зацікавленими сторонами вона сприятиме виявленню проблем, пошуку можливих рішень, сприятиме мобілізації ресурсів на здійснення необхідних завдань.

Після прийняття Генеральною Асамблеєю Конвенція була відкрита для підписання 26 січня 1990 року. Того дня 61 країна підписала цей документ, що для першого дня є свого роду рекордом. Прийнято вважати, що підписання якоїсь конвенції стає запорукою намірів країни серйозно розглядати питання про її ратифікацію. Ратифікація, яка має бути схвалена компетентним національним органом, у більшості випадків парламентом, потребує часу. У деяких випадках держави об'єднують в одному акті підписання ратифікацію й таким чином приєднуються до Конвенції [6].

Ратифікувавши Конвенцію про права дитини або приєднавшись до неї, країна повинна переглянути своє національне законодавство, аби забезпечити його відповідність положенням Конвенції. Країна заявляє про

своє зобов'язання дотримуватися цих положень й у разі їх невиконання нести відповідальність перед міжнародним співтовариством.

Конвенція набула чинності 2 вересня 1990 року, тобто через місяць після того як була ратифікована 20-ю державою і того ж дня стала частиною міжнародного права для цих перших двадцяти держав. Для решти Конвенція набере чинності через 30 днів після її ратифікації або приєднання до неї. З дня відкриття Конвенції для підписання і до набрання нею чинності минуло трохи більше семи місяців. Для міжнародного договору це дуже короткий термін, бо звичайно він триваліший і це свідчить про загальну зацікавленість у Конвенції про права дитини і про її всесвітню підтримку.

Найбільш тісно з Дитячим фондом ООН пов'язаний Комітет з прав дитини. Комітет з прав дитини є одним з контрольних механізмів за виконанням положень Конвенції про права дитини 1989 року в системі ООН, який на своїй 1-й сесії в 1991 році виділив чотири загальних принципи здійснення даного документа: недискримінація (стаття 2), найкраще забезпечення інтересів дитини (стаття 3), право на життя, виживання і розвиток (стаття 6) та повага поглядів дитини (стаття 12) [12].

Комітет координує держави і держави – учасниці Конвенції у виконанні норм прийнятих на себе зобов'язань, закликає установи, що діють на благо дітей, діяти відповідно до принципів, що стосуються статусу національних установ, що займаються заохоченням і захистом прав людини – «Паризьких принципів» (резолюція 48 / 134 Генеральної Асамблеї від 20 грудня 1993 року) [13].

Комітет прав дитини у складі десяти експертів є організатором постійного діалогу між усіма сторонами, які виступають за заохочення прав дитини. Його засідання стануть міжнародним форумом для обміну думками, де чимало організацій допоможуть Комітету у питаннях:

- виявлення факторів, що створюють загрозу добробуту дітей світу,
- пошуку практичного розв'язання конкретних проблем,

- мобілізації необхідних для їх вирішення людських та фінансових ресурсів,

- підвищення рівня поінформованості громадськості і її готовності домагатися захисту й заохочення прав дитини.

Комітет матиме право санкціонувати проведення спеціальних досліджень у галузі прав дитини.

Усім компетентним організаціям може бути запропоновано брати участь у обговореннях, які проводяться Комітетом, висловлювати свої думки й давати консультації.

До таких органів належать спеціалізовані установи та інші органи Організації Об'єднаних Націй, наприклад, Міжнародна організація праці /МОТ/, Всесвітня організація охорони здоров'я /ВОЗ/, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури /ЮНЕСКО/, Дитячий Фонд Організації Об'єднаних Націй /ЮНІСЕФ/ і управління верховного комісара у справах біженців /УВКБ/, а також широке коло неурядових організацій.

Комітет контролюватиме виконання зобов'язань державами, які ратифікували Конвенцію або приєдналися до неї / державами - учасницями /.

Держави - учасниці зобов'язуються регулярно подавати безпосередньо Комітету доповіді про заходи щодо виконання Конвенції і досягнень у галузі здійснення прав дитини. Перша доповідь має бути представлена країною через два роки після ратифікування нею Конвенції. Потім доповіді мають подаватися через кожні п'ять років.

Ці доповіді мають бути висвітлені і широко розповсюджені у країнах, що є одним із шляхів виконання державами - учасницями зобов'язання сприяти підвищенню інтересу своєї громадськості до питань прав дитини і Конвенції [6].

Комітет може звернутися з проханням до держав - учасниць подати додаткову інформацію до відомостей, що містяться у їхніх доповідях. Він

також може вносити пропозиції і рекомендації на розгляд урядів цих країн і Генеральної Асамблеї ООН.

Комітет буде створено протягом шести місяців після набрання Конвенцією чинності. Усі держави – учасниці Конвенції можуть висувати кандидатів та брати участь у таємному голосуванні при обранні членів Комітету. П'ятеро з десяти обраних членів виконуватимуть свої обов'язки протягом двох років після перших виборів, а решта - протягом повного чотирнадцятирічного строку. Половина членського складу поновлюється кожні два роки.

Висока моральність і визнана компетентність у галузі прав дитини є головною вимогою, що ставиться перед експертами, які виступають у комітеті особисто.

У складі Комітету повинні бути справедливо представлені географічні регіони світу і головні правові системи.

Головна мета Конвенції полягає у максимальному захисті інтересів дитини.

Позитивна й прогресивна за своїм підходом Конвенція закликає держави, що її ратифікували, створювати умови, за яких діти можуть брати активну і творчу участь у соціально - політичному житті своїх країн.

За Конвенцією дитиною є кожна особа віком до 18 років, якщо тільки національним законодавством не встановлено більш ранній вік досягнення півноліття [6].

Охоплюючи весь комплекс громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав людини, Конвенція визнає, що реалізація одного права невіддільна від реалізації інших. Вона показує, що необхідна дитині для розвитку її інтелектуальних, моральних і духовних здібностей свобода вимагає, крім іншого, здорової і безпечної оточуючої обстановки, доступу до охорони здоров'я і забезпечення мінімальних норм харчування, одягу, житла.

Конвенція охоплює нові галузі. Вона встановлює право дитини брати активну участь у власному розвитку, висловлювати власні переконання і домагатися того, щоб вони були враховані у прийнятті рішень, які стосуються його життя.

Деякі галузі з ряду інших є досить істотними, Конвенція виходить за межі діючих правових норм і практики. Сюди входять її положення, що стосуються права на життя, виживання і здоровий розвиток, право на ім'я і громадянство з моменту народження, право, пов'язане з усиновленням, права неповноцінних дітей і дітей біженців, а також дітей, які вчинили правопорушення (ст. 5, 6, 8, 22).

Вона розширює правові межі прав людини, захищаючи дітей від усіх форм експлуатації. Розглядаючи питання про дітей - представників національних меншин і груп корінних народів, а також проблеми зловживання наркотиками і відсутності піклування про дітей.

Конвенція визнає першочергову роль сім'ї і батьків у піклуванні про дітей і захисті їх, а також обов'язок держави допомагати їм у виконанні їхніх обов'язків.

Врешті, у ній зведено воедино на сучасній і глобальній основі права дитини, проголошені у багатьох міжнародних угодах і деклараціях протягом останніх сорока років.

Недискримінація є важливим принципом Конвенції; діти повинні користуватися своїми правами без будь-якої дискримінації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, його батьків або законних опікунів чи якихось інших обставин (ст. 2) [6].

Основні положення Конвенції.

- Кожна дитина має невід'ємне право на життя, і держави забезпечують у максимально можливій мірі виживання і здоровий розвиток дитини.

- Кожна дитина з моменту народження має право на ім'я і на громадянство.

- Переконання дитини підлягають уважному розгляду.

- Держава забезпечує здійснення кожною дитиною всіх прав без будь-якої дискримінації або різниці.

- Діти не повинні розлучатися зі своїми батьками, за винятком випадків, коли це роблять компетентні органи в Інтересах їхнього добробуту.

- Держави мають сприяти з'єднанню сімей, дозволяючи в'їзду країни або виїзду з неї.

- Батьки несуть основну відповідальність за виховання дитини, однак держави повинні надавати їм відповідну допомогу і розвивати мережу дитячих закладів.

- Держави повинні забезпечувати захист дітей від нанесення їм фізичної або психічної шкоди і відсутності піклування, включаючи сексуальні зловживання чи експлуатацію.

- Дитина має право на користування найбільш сучасними послугами системи охорони здоров'я. Держава повинна охопити нею усіх дітей, приділяючи при цьому першочергову увагу профілактичним заходам, пропаганді медичних знань і скороченню дитячої смертності.

- Навчальна освіта має бути безкоштовною і обов'язковою.

- Шкільна дисципліна повинна підтримуватися за допомогою методів, що втілюють повагу людської гідності дитини. Освіта має готувати дитину до життя у дусі розуміння, миру і терпимості.

- Держави повинні захищати дитину від економічної експлуатації і роботи, яка може перешкоджати отримати освіту або завдавати шкоди його здоров'ю та добробуту.

- Держави повинні захищати дітей від незаконного вживання наркотичних засобів, залученню їх до виробництва або торгівлі такими засобами.

- Необхідно докласти всіх зусиль для відвернення викрадення дітей і торгівлі ними.

- Смертна кара або пожиттєве ув'язнення не призначаються за злочин, вчинений особами до 18 років.

- Діти повинні утримуватися під вартою окремо від дорослих; вони не повинні піддаватися тортурам або суворому чи принижуючому гідність поводженню.

- Жодна дитина, яка не досягла 15-річного віку, не повинна брати участь у воєнних діях; під час збройних конфліктів дітям повинен бути забезпечений спеціальний захист.

- Діти, що належать до національних меншин і корінних народів, мають вільно користуватися власною культурою, релігією та мовою.

- Дітям, яким було завдано внаслідок поганого поводження, зневажання, або утримання їх під вартою, повинен бути забезпечено необхідний догляд або професійна підготовка для відновлення їхнього здоров'я та реабілітації [6].

Важливим завданням у найближчі десятиліття буде підвищення рівня захисту дітей і заохочення їхніх прав.

Прийняття Конвенції про права дитини є важливим кроком на цьому шляху, однак, потрібні будуть тривалі й наполегливі зусилля, щоб закріплені у ній принципи ввійшли до законодавства та адміністративної практики, та у повсякденне життя. Одним з першочергових завдань є якомога ширша й швидша ратифікація Конвенції.

Захист прав дитини викликає необхідність проведення й багатьох інших, таких як створення у кожній країні національної комісії у справах дитини, незалежного органу для розгляду стану дітей, організації

обговорення усіма зацікавленими сторонами тих проблем, які необхідно вирішити при здійсненні прав дитини, висуненні ініціатив, розробці заходів і програм в інтересах дітей.

Крім того, існуючі установи та організації, наприклад, релігійні організації, профспілки, асоціації батьків і викладачів повинні відіграти важливу роль у ствердженні прав дитини й у забезпеченні ширшої пропаганди Конвенції. Ці та інші неурядові організації мають прямий контакт з місцевими общинами та групами, що мають особливий інтерес. Важливо, щоб інформація про права дитини була доступною і впливовою там де люди працюють і живуть; у цьому полягає одна з основоположних причин необхідної підтримки діяльності цих організацій і сприяння їхньому співробітництву [14].

На міжнародному рівні треба буде надати підтримку і вділити ресурси для Комітету прав дитини. Інших органів з прав людини, які сприяють заохоченню прав дитини, а також програмам, спрямованим на захист дітей від тієї небезпеки, яка загрожує їм найбільше, чи то дитяча праця, торгівля й контрабанда дітьми або їх викрадення, зловживання наркотичними засобами й багато інших форм експлуатації, а також відсутність піклування про дітей.

Захист і заохочення прав дитини є лише частиною загальних зусиль Організації Об'єднаних Націй щодо забезпечення здійснення всіма людьми прав людини й основних свобод, незалежно від раси, статі, мови або релігії. Ці загальні зусилля, здійснювані за допомогою угод комітетів експертів, розслідування фактів порушень, а також інформаційних програм і програм допомоги мають проводитися поряд із заохоченням прав дитини, оскільки дитина може бути по-справжньому вільною лише у вільному суспільстві, по-справжньому здоровою лише у здоровому суспільстві, й бути у справжній безпеці лише у безпечному середовищі.

Держави - учасниці, які бажають отримати допомогу у питанні виконання ними своїх обов'язків у відповідності до Конвенції про права

дитини, можуть звернутися до Центру прав людини Організації Об'єднаних Націй за спеціальною консультативною допомогою.

Всесвітня кампанія з інформування громадськості у галузі прав людини, що проводиться Центром і Департаментом громадської Інформації Організації Об'єднаних Націй, підтримуватиме національні зусилля з ширшого ознайомлення громадськості з питаннями прав людини, які стосуються дітей, і сприятиме активізації допомоги заходам захисту й розвитку молоді.

Таким чином, можна зробити висновок, що Конвенція про права дитини передбачає високий рівень взаємного міжнародного співробітництва в цілях захисту прав і інтересів дітей і зобов'язує всі ратифікувати її держави негайно переглянути своє національне законодавство і привести його у відповідність з Конвенцією.

РОЗДІЛ 2.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАВДАНЬ І СТРУКТУРИ ЮНІСЕФ

2.1. Принципи, функції і цілі ЮНІСЕФ

З метою реалізації міжнародно-правових актів у галузі прав дитини ЮНІСЕФ керується в своїй діяльності основними принципами, без розгляду яких наукове дослідження не представляє інтересу.

У міжнародно-правовій літературі особливе значення надають галузі права, що складається з системи принципів і норм в галузі прав людини (окреме виділення області прав дитини не існує), яку різні вчені називають по-різному, так П.Н. Бірюков, Г.В. Ігнатенко, Ю.М. Колосов, СВ. Черниченко – «міжнародне гуманітарне право»; І. І. Лукашук, А. Х. Саїдов – «міжнародне право прав людини»; Г. М. Мелков, Г.І. Тункин, Ю.А. Решетов – «міжнародний захист прав людини», В.А. Карташкин - «права людини», А.Н. Вилегжаніна – «міжнародне право захисту і заохочення прав людини».

Разом з тим деякі автори вважають, що варіанти «міжнародний захист прав людини», «права людини» та інше не підходять для назви галузі права, оскільки характеризують «суб'єктивні права», а не право як сукупність норм і з цим можна погодитися. Так назви «міжнародне гуманітарне право» не прийнятний з огляду на те що під ним нерідко мають на увазі норми міжнародного права, що мають на меті гуманізацію збройних конфліктів. Що стосується назви «міжнародне право прав людини», то, незважаючи на деяку тавтологію воно відображає суть даної галузі права. Проте, у вітчизняній літературі ця назва вживається досить часто.

Підгалузь міжнародного захисту прав дитини ґрунтується на тих же принципових правових положеннях, що і в цілому галузь «міжнародне право прав людини». Оскільки вона включає в себе як основні принципи права прав

людини, так і спеціальні принципи, що регулюють виключно правове становище дитини.

До основних принципів права прав людини відносяться принцип поваги прав і свобод людини, принцип недискримінації та рівності.

Даний підхід, так чи інакше, знайшов відображення і в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 60/47 від 16 грудня 2005 року «Основні принципи та керівні положення, що стосуються права на правовий захист і відшкодування збитку для жертв грубих порушень міжнародних норм в області прав людини і серйозних порушень міжнародного гуманітарного права» [15]. Універсальності прав людини, принцип рівноправності і самовизначення народів і націй.

Тим часом в Декларації прав дитини 1959 року права дітей все ж розумілися як «пасивні права». Суб'єктами цих прав були батьки, неурядові організації, місцева влада й уряд.

Конвенція ООН про права дитини 1989 року розкрила названі принципи в новому форматі. Ґрунтуючись на принципах, сформульованих зазначеної Конвенції, а також на загальних принципах реалізації прав людини, закріплених в цілому ряді міжнародно-правових актів і документів, перерахуємо головні з них, що стосуються прав дитини, якими керується ЮНІСЕФ в своїй діяльності.

Принцип неприпустимість дискримінації спрямований на вирішення міжнародних проблем і конфліктів, пов'язаних з правами та інтересами дітей, від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних та інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин.

Названий принцип відображений у статті 24 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року: «кожна дитина без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії,

національного або соціального походження, майнового стану або народження має право на такі заходи захисту, які є необхідними в її становищі як малолітньої з боку її сім'ї, суспільства і держави» [16].

Принцип найкращого забезпечення інтересів дитини регламентує дотримання в першу чергу інтересів дітей (відображений в статтях 3 (1), 9 (1,3), 18 (1), 21, 37 (з), 42 (2П) Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року).

Згідно зі статтею 3 (1) Конвенції: «у всіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини».

Забезпечення найкращого захисту інтересів дітей раніше вже було відображено в міжнародних документах, наприклад:

- в Декларації прав дитини від 1959 року: «дитині ... повинен бути забезпечений спеціальний захист і надані можливості сприятливих умов, які дозволили б їй розвиватися фізично, розумово, морально, духовно і в соціальному відношенні» (принцип 2); «Найкраще забезпечення інтересів дитини має бути керівним принципом для тих, на кому лежить відповідальність за її освіту і навчання» (принцип 7);

- в Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року [17] 32 в статті 5 зазначено, що держави, які ратифікували Конвенцію, повинні «забезпечити, щоб сімейне виховання включало в себе ... визначення загальної відповідальності чоловіків і жінок за виховання і розвиток своїх дітей за умови, що у всіх випадках інтереси дітей мають перевагу»; в статті 16 зазначено що при розгляді питань, які зачіпають їхні стосунки, «інтереси дітей мають перевагу»;

- в Декларації про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх

усиновлення на національному і міжнародному рівнях від 3 грудня 1986 року [18]: «кожна держава повинна приділяти першочергову увагу благополуччю сім'ї і дитини» (стаття 1), «у всіх процедурах передачі дітей на виховання або їх усиновлення першорядне значення має забезпечення інтересів дитини» (преамбула); «При розгляді всіх питань, що стосуються передачі дитини для турботи не його власними батьками, головним міркуванням має бути найкраще забезпечення інтересів дитини» (стаття 5);

- в Африканській хартії прав і благополуччя дитини від 1990 р. (стаття 4) і Хартії Європейського Союзу про основні права 2000 р. (стаття 24) текст статті 3 (1) Конвенції про права дитини відтворюється в наступному контексті: «у всіх діях щодо дітей, вжитих державною владою або приватними особами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини» [19].

Принцип вільного вираження дитиною своїх власних поглядів (статті 12 (1), 13 Конвенції) зумовлює право дітей «вільно формулювати власні погляди та висловлювати свою думку з усіх питань, що зачіпають його життя, причому поглядам дитини приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю». Названий принцип визначає дитини як суб'єкта права такої ж цінності як доросла людина, і повторює в частині норми Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що стосується права дитини від 16 грудня 1966 року: «кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії» (стаття 18), «кожна людина має право безперешкодно дотримуватися своїх думок» (стаття 19).

Дитячий фонд ООН заохочує дії, націлені на реалізацію права дитини на вираз особистої думки, оскільки вважає, що участь дітей у процесі вирішення є вирішальним для поліпшення і реалізації їх прав. Наприклад, в Мексиці Фонд допоміг Федеральному Виборчому Інституту Мексики в організації національного опитування дітей і підлітків, на якому діти висловлювали свої думки з ключових питань, що надалі допомогло

сформулювати наявні проблеми. У Чилі, Еквадорі, Нікарагуа і Ямайці, ЮНІСЕФ підтримав ініціативи консультацій і виборів дитячих парламентів, в яких брали активну участь тисячі дітей, висловлюючи свої думки з питань, що стосуються їх країн, шкіл і сімей.

Разом з тим реалізація зазначеного права може бути піддана обмеженням, передбаченим законом, і за необхідне: «а) для поваги прав і репутації інших осіб; або б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я або моралі населення».

Принцип дотримання (забезпечення) права дитини на виживання і здоровий розвиток встановлює обов'язок держав «в максимально можливій мірі забезпечувати виживання і здоровий розвиток дитини» (стаття 6 (2) Конвенції). Термін «виживання» запропонований ЮНІСЕФ і ВООЗ під час розробки Конвенції, які під ним мали на увазі дії держав по скороченню дитячої смертності; імунізації дітей; доступу до чистої питної води; контролю над такими дитячими захворюваннями як кір, туберкульоз, правець, дифтерія, коклюш і поліомієліт.

Цей принцип підтверджений Всесвітньою декларацією про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей і Плану дій по здійсненню цієї Декларації, прийнятими на Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей в 1990 році. Африканська хартія прав і благополуччя дитини також закріпила цей принцип в статті 4 (2).

Принцип особливого захисту та охорони дітей виражений в статті 3 (2) Конвенції про права дитини, згідно з якою дитині повинна надаватися державами «такий захист і турбота, яка необхідна для його благополуччя».

Узагальнюючи отриманий досвід за роки свого існування, ця організація, що займається пропагандою і мобілізацією політичної волі і матеріальних ресурсів для сприяння задоволенню основних потреб дітей, прагне розширити можливості для них в майбутньому, особливо для тих, чие

життя протікає в умовах хвороб, голоду, бідності, збройних конфліктів, за допомогою реалізації принципів Конвенції про права дитини.

Втілення в реальність світовою спільнотою принципів захисту прав і інтересів дітей «має прогресивне значення для міжнародно-правового регулювання захисту прав дитини в цілому». Забезпечення доступності до отримання рівних соціальних благ для кожної дитини є обов'язком держав і залежить від постійного вдосконалення спільних дій в інтересах дітей.

Названі принципи підтверджені на Всесвітній конференції з прав людини, що проходила в місті Відень 26 червня 1993 р. підкреслив у Віденській декларації і програми дій, що «у всіх діях щодо дітей першочергову увагу слід приділяти недискримінації та якнайкращому забезпеченню інтересів дитини, при цьому належна увага повинна приділятися поглядам дитини», а також в Декларації «Світ, сприятливий для дітей» 2002 року.

Всесвітня конференція з прав людини, вітаючи швидку ратифікацію Конвенції про права дитини великим числом держав і відзначаючи визнання прав людини дітей у Всесвітній декларації про виживання, захисту і розвитку дітей і План дій, прийнятих на Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей, настійно закликає до універсальної ратифікації Конвенції до 1995 року і її ефективному здійсненню державами-учасниками шляхом прийняття всіх необхідних законодавчих, адміністративних та інших заходів і максимального виділення для цього наявних ресурсів.

В усіх діях щодо дітей першочергову увагу слід приділяти недискримінації та якнайкращому забезпеченню інтересів дитини, при цьому належну увагу слід приділяти поглядам дитини. Слід зміцнити національні та міжнародні механізми і програми захисту і охорони дітей, зокрема дівчаток, дітей, залишених без нагляду, безпритульних дітей, дітей, які піддаються економічній та сексуальній експлуатації, включаючи дитячу порнографію, дитячу проституцію або продаж органів, дітей, які страждають хворобами,

включаючи синдром набутого імунodefіциту, дітей з числа біженців та переміщених осіб, дітей, які перебувають в ув'язненні, дітей в збройних конфліктах, а також дітей – жертв голоду і посухи і інших критичних ситуацій. Слід розвивати міжнародне співробітництво і солідарність на підтримку здійснення Конвенції, і права дитини повинні стати однією з пріоритетних цілей дій в області прав людини в рамках всієї системи Організації Об'єднаних Націй.

Конференція також підкреслює, що для повного і гармонійного розвитку особистості дитина повинна рости в умовах сім'ї, яка в зв'язку з цим заслуговує більшого захисту.

Також Конференція настійно закликає всі держави, за підтримки міжнародного співробітництва, вирішувати гостру проблему дітей, які перебувають в особливо складних умовах. Необхідно активно боротися з експлуатацією дітей та жорстоким поводженням з ними, в тому числі шляхом усунення корінних причин цих явищ [20].

Цілі і принципи, сформульовані в Декларації, спрямовані на найкраще забезпечення інтересів дитини; боротьбу з бідністю шляхом інвестування в дітей та ліквідації найгірших форм дитячої праці; викорінення дискримінації по відношенню до дітей у всіх її формах; спрямованість на виживання, захист, зростання і розвиток дітей шляхом забезпечення медичною допомогою, забезпечення продовольством найбільш нужденних; забезпечення кожної дитини безкоштовною, обов'язковою і якісною початковою і середньою освітою; захист дітей від збройних конфліктів, забезпечення виконання воюючими країнами положенні міжнародного гуманітарного права; боротьбу із згубними наслідками вірусу імунodefіциту людини / синдрому набутого імунodefіциту (ВІЛ / СНІДу); приділення належної уваги дітям в праві на самовираження; збереження Землі для дітей, а також планування всіляких заходів для захисту їх від впливу стихійних лих і деградації навколишнього середовища.

Основні цілі ЮНІСЕФ виражені в його програмах і спрямовані в першу чергу на імунізацію дітей, забезпечення достатнього споживання ними йодованої солі і вітаміну А, проведення пероральної регідратаційної терапії, забезпечення чистою водою, безпечне материнство і грудне вигодовування до шести місяців, освіти, попередження зараженням ВІЛ та поширення СНІДу, дітей, які перебувають в особливо важких умовах.

Отже, ЮНІСЕФ з самого початку становлення наділений певною компетенцією і заснований для виконання таких цілей як створення дітям нормальних умов життя і охорона здоров'я дітей в усьому світі, особливо дітей з країн, які зазнали агресії.

2.2. Структура ЮНІСЕФ та організація його роботи

ЮНІСЕФ завжди був організацією, що діє на місцях, і все вироблені протягом більш шістдесяти п'яти років зміни в його організаційній структурі не передбачали створення нових видів підрозділів, оптимізацію трудових ресурсів з метою досягнення високих результатів в роботі. Замість цього зміни торкнулися забезпечення взаємодії існуючих структур в інтересах максимального поліпшення підтримки країнових програм і їх зміцнення, ефективного виконання поставлених завдань зменшення бюрократичної системи шляхом зміни політики у взаємодії зсередини, спрямованості на організацію роботи як єдине ціле

Виконавча рада ЮНІСЕФ, діє під керівництвом ЕКОСОП, наділений автономією і має в своєму розпорядженні власний штат і приміщення, фінансування організації відбувається за рахунок фінансових коштів, одержуваних на основі добровільних внесків урядів, неурядових організацій та окремих осіб, від продажу вітальних листівок і проведення різних заходів зі збору коштів [21].

Щорічно на своїй 1-й сесії кожного календарного року Виконавча рада ЮНІСЕФ обирає зі своїх членів в цьому календарному році Голови та 4 його заступників, які представляють 5 регіональних груп, які займають свої посади до тих пір, поки не будуть обрані їхні наступники, і утворюють Президію Виконавчої ради. Крім виняткових випадків, що визначаються Виконавчою радою Фонду, його Голова ще на один термін поспіль не переобирається, при його обранні враховується принцип справедливої географічної ротації цієї посади серед регіональних груп. Кожен член Ради представлений в ньому акредитованим представником, у якого можуть бути свої заступники і радники.

Виконавча рада має право створювати комітети повного складу, комітети відкритого складу, комітети обмеженого складу або спеціальні робочі групи (сектора, відділення тощо). Він визначає їх функції і може передавати їм будь-які питання для вивчення і представлення доповіді, уповноважити їх проводити засідання в міжсесійний період.

Всі резолюції та інші офіційні рішення Виконавчої ради публікуються на офіційних мовах за винятком – рекомендацій по країнам.

У функції Директора-виконавця, що обирається Генеральним секретарем після консультації з Виконавчою радою, входить: контроль над адміністративним керівництвом ЮНІСЕФ, включаючи питання кадрової політики; отримання фінансових коштів і управління ними на підставі резолюції Генеральної Асамблеї, що є нормативною основою для діяльності ЮНІСЕФ; контроль за виконанням завдань Фонду, визначенням стратегічних цілей, сприянням створенню глобальної підтримки в інтересах дітей; координації та керівництва діяльністю ЮНІСЕФ, управління організаційно стратегічним плануванням і визначення пріоритетів діяльності організації; уявлення Виконавчій раді рекомендацій щодо затвердження програм співробітництва та бюджетів, а також доповідей про діяльність, основні заходи та показники роботи організації; участь у здійсненні реформи ООН і

поданні власних рекомендацій; контроль фінансових надходжень і витрат [21].

Канцелярія Директора-виконавця відповідає за загальне керівництво операціями ЮНІСЕФ відповідно до директивним вказівкам Виконавчої ради, ЕКОСОП і Генеральної Асамблеї.

Заступники Директора-виконавця здійснюють контроль над діяльністю директорів відділів в Нью-Йорку (США), Копенгагені (Данія), Токіо (Японія) і Флоренції (Італія); головує в міжвідомчій комітеті, в якому бере участь Постійна група національних комітетів сприяння ЮНІСЕФ; допомагають Директору виконавцю в здійсненні адміністративних і управлінських функцій.

На допомогу Директору-виконавцю утворені такі допоміжні механізми, як Глобальна група управління (консультує Директора виконавця по основних організаційних пріоритетах, використання і розподілу ресурсів та оцінки діяльності Фонду), Нью-Йоркська група управління (координує міжфункціональну діяльність підрозділів і консультує з питань ефективного функціонування штаб-квартира). Комітет з огляду посад старших співробітників, Консультативний комітет з фінансових питань, Комітет внутрішньої ревізії.

На Секретаріат, штаб – квартира якого знаходиться в Нью-Йорку, покладена головна відповідальність за визначення стратегічних напрямків діяльності організації і забезпечення врахування потреб та пріоритетів країн - одержувачів допомоги. Секретаріат виробляє звукозапис всіх засідань Ради і зберігає їх до чотирьох років [22].

Представник ЮНІСЕФ очолює діяльність групи управління країнового або територіального відділення, в функції якого входить: контроль за результатами здійснення програм співробітництва Фонду на рівні країн; контроль за розглядом дитячої проблематики в країні (країнах), в державній політиці; проведення спеціальних заходів спільно з урядами країн

– донорів і їх місцевою владою; співпраця з ЗМІ; участь в роботі регіональної групи управління; планування і здійснення країнових програм з урахуванням національних пріоритетів при зборі інформації та аналізі стану дітей, формування програмних стратегій і розробка країнових програм; керівництво та управління заходами з питань співпраці Фонду з системою координаторів резидентів ООН і групами ООН та з питань поліпшення механізмів співпраці по реалізації програм ООН (наприклад, Об'єднаної і спільно організованої програми Організації Об'єднаних Націй з ВІЛ/СНІДу); співпраця з національними партнерами; підготовка звітних доповідей з пропозиціями за програмами і оцінкою виконаної роботи; адміністративне управління в країнових відділеннях; здійснення розробок, виконання і контроль за планом управління програмами, планування роботи на рік; контроль ефективного використання внесків та надання звітності донорам, при можливих порушеннях інформування регіонального директора. Контролера та Управління внутрішньої ревізії.

Регіональні відділення, очолювані регіональними директорами, виконують керівництво, підтримку, нагляд і координацію роботи країнових відділень в межах регіону, і підрозділяються на 8 географічних регіонів, в кожне з яких входить певна кількість країнових відділень.

Регіональні групи управління виносять рекомендації з політики, стратегій і по виділенню людських і фінансових ресурсів, здійснюють контроль за діяльністю і оцінкою результатів роботи в регіоні і проводять обмін між відділеннями Фонду накопиченим досвідом.

Регіональні директора на виконання своїх обов'язків здійснюють керівництво і представництво на регіональному рівні; представляють Директора-виконавця в установах регіонального характеру в рамках системи ООН і за її межами; забезпечують керівництво і координацію діяльності представників ЮНІСЕФ в регіоні; поширюють інформацію, організовують і проводять заходи в інтересах дітей; встановлюють і зміцнюють зв'язки і

контакти з регіональними партнерами, міжурядовими організаціями, міжнародними фінансовими установами.

Регіональні директора на виконання своїх обов'язків здійснюють керівництво і представництво на регіональному рівні; представляють Директора-виконавця в установах регіонального характеру в рамках системи ООН і за її межами; забезпечують керівництво і координацію діяльності представників ЮНІСЕФ в регіоні; поширюють інформацію, організовують і проводять заходи в інтересах дітей; встановлюють і зміцнюють зв'язки і контакти з регіональними партнерами, міжурядовими організаціями, міжнародними фінансовими установами [21].

Управління з фінансових програм координує відносини між урядами країн – донорів і ЮНІСЕФ з питань співробітництва в програмах, пріоритети Фонду; здійснює сприяння в зборі коштів від урядових і неурядових організацій.

Відділ приватного сектора займається збором коштів саме в приватному секторі шляхом поширення по всьому світу листівок власного виробництва, а також керує роботою по реалізації місцевих ініціатив в області мобілізації коштів приватного сектора. У той же час Відділ надає технічну і спеціальну фінансову підтримку національним комітетам сприяння ЮНІСЕФ та відділенням на місцях в області планування, проведення заходів на рівні приватного сектора і спостереження за їх здійсненням.

Управління у справах ООН і зовнішніх відносин займається розширенням сфери діяльності Фонду шляхом активної взаємодії з системою ООН і зовнішніми партнерами, надання такої співпраці конкретної спрямованості, координації та контролю за їх розвитком.

Управління внутрішньої ревізії здійснює нагляд за системою процедур і внутрішнім механізмом контролю ЮНІСЕФ за допомогою ревізії. Управління очолює директор, який проводить аналіз програмних заходів і

фінансових операцій для визначення їх відповідності існуючим положенням, правилам, стратегіям, процедурам і адміністративним інструкціям; оцінює ефективність і економічність використання фінансових, фізичних і людських ресурсів у Фонді; проводить і контролює розслідування і, в разі необхідності, надає рекомендації щодо заходів по виправленню становища і дисциплінарному покаранню винних [21].

Відділ по інформаційній техніці сприяє досягненню стратегічних цілей ЮНІСЕФ шляхом створення необхідних умов для впровадження інформаційної техніки в роботу організації. Відділ комунікацій прагне до підвищення поширення інформації в питаннях дитячої проблематики і збільшення моральної та фінансової підтримки для захисту інтересів дітей.

Таким чином, організаційна структура ЮНІСЕФ вимагає значних доопрацювань з метою усунення дублювання та фрагментації відділів, як і розподіл грошових потоків вимагає підвищеного контролю не тільки відділень на місцях, а й штаб квартири.

РОЗДІЛ 3.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЮНІСЕФ

3.1. Загальна характеристика основних видів діяльності ЮНІСЕФ

ЮНІСЕФ Україна постійно збільшує масштаби своєї підтримки Уряду України у створенні програм з охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту для дітей.

У 2012 році українським Представництвом ЮНІСЕФ розпочато нову програму співпраці, що відбиває прагнення України досягти Цілей розвитку тисячоліття. Зокрема, йдеться про захист материнства, зменшення дитячої смертності, зупинення поширення ВІЛ/СНІДу, захист вразливих категорій маленьких українців.

1 листопада 2012 року була підписана п'ятирічна програма співпраці ЮНІСЕФ з Урядом України на період 2012—2016 рр, надавши таким чином Урядові всю необхідну технічну допомогу у вирішенні важливих проблем щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини спільно з організаціями громадянського суспільства. Її бюджет на п'ять років складає понад 20 млн доларів США.

2016 року ЮНІСЕФ запустив U-Report, інструмент соціального моніторингу через SMS та інформаційну систему в режимі реального часу для участі громадськості, посилення розвитку громади та позитивних змін. Україна стала першою в Європі та 18 у світі країною, у якій запрацювала ініціатива. Станом на 30.09.2018 в Україні всього 68 273 ю-репортерів.

З моменту затвердження Дитячого фонду ООН в якості постійно діючої міжурядової організації ООН його завдання як відповідь на виникаючі потреби дітей змінювалися, відбувалося вдосконалення механізму взаємодії з іншими організаціями.

1950-1960-ті роки характеризуються для Фонду переломним етапом у його діяльності, оскільки саме в цей період він набуває статусу постійно діючого допоміжного органу ООН, що дозволяє йому перейти від екстреної гуманітарної допомоги до довгострокових програм, кампаніям, спрямованим на захист прав та інтересів дітей .

У 1959 році Генеральна асамблея прийняла Декларацію прав дитини. З метою реалізації її принципів ЮНІСЕФ зосереджує увагу на спеціальному захисті, освіті, охороні здоров'я, належному харчуванні дітей та ін. Ці пріоритети охоплюють всі плановані й реалізовані країнові програми Фонду, в яких, крім безпосередньо гуманітарної допомоги, отримують закріплення проекти, інші заходи, пов'язані з професійною підготовкою національних кадрів, відповідальних за дитяче благополуччя. У зв'язку з цим період 1960-1979 років діяльності ЮНІСЕФ може бути охарактеризований як двадцятиріччя в області розвитку захисту прав та інтересів дітей [23].

У 90-х роках ХХ століття ЮНІСЕФ забезпечив організацію і проведення Всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей, учасники якої прийняли 30 вересня 2000 року Загальну декларацію про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей і План дій по здійсненню цієї Декларації; спільно з іншими організаціями ООН виступив за прийняття Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах; їм здійснена постановка на рівні Ради Безпеки ООН проблеми участі і використання дітей у збройних конфліктах міжнародного і не міжнародного характеру; закликав світову спільноту до здійснення Глобальної ініціативи «20/20», прийнятої під егідою ООН на міжнародних нарадах в Осло 23- 25 квітня 1996 (документ А / 51/140) і Ханой 27-29 жовтня 1998 рік (документ А53 / 684), згідно з якою держави-одержувачі погоджуються виділяти 20% свого національного бюджету, а донори – надавати 20% своєї допомоги з метою розвитку на соціальні потреби [24].

Вступ до XXI століття характеризується тісною співпрацею з ММО і МНО, і акцентуванням уваги на зборі, документуванні та повноцінному аналізі фактичного, а не декларативного положення з забезпеченням прав, свобод і правомірних інтересів дітей в державах-одержувачах допомоги; на розробці юридичних і організаційних механізмів їх здійснення і захисту, консультуванні урядів щодо можливості імплементації Конвенції ООН про права дитини 1989 року в національні законодавства, виконання Декларації тисячоліття 2000 року.

Основні цілі і пріоритети ЮНІСЕФ в зазначений період співзвучні цілям і пріоритетам Декларації тисячоліття 2000 року: скорочення смертності дітей до 5 років на 2/3; скорочення на 3/4 смертності матерів; забезпечення початковою освітою 80% дітей; радикальне зниження рівня наркоманії та захворюваності на ВІЛ / СНІД серед неповнолітніх та молоді.

Беручи до уваги, що основою діяльності ЮНІСЕФ є діти-жертви війн і інших видів соціального насильства, стихійних лих і крайньої бідності, наркоманії та ВІЛ / СНІДу, діти з обмеженими фізичними та розумовими можливостями, то пріоритетні напрямки діяльності Дитячого фонду ООН відображені в назвах його ключових програм [25].

В Європі за допомогою ЮНІСЕФ створена і розвивається так звана Європейська Мережа міст, доброзичливих до дітей (англ. – «European Network Child Friendly Cities»), в рамках якої міста-учасники обмінюються кращими практиками, їх представники один раз в 2 роки зустрічаються на Міжнародній конференції «Дитина в місті», до участі в якій залучаються також представники міст країн інших континентів (Бразилії, Канади тощо).

В рамках реалізації програми «Освіта в цілях розвитку» Дитячий фонд ООН відкрив на своєму офіційному сайті в Інтернет інтерактивну сторінку під назвою «Голоси молодих» (англ. – «Voices of Youth»), на якій розміщено безліч потрібної і корисної інформації про права, свободах і правомірних інтересах дітей, закріплених Конвенцією ООН про права дитини 1989 року,

іншими актами та документами міжнародного права, відомості про становище дітей в умовах збройних конфліктів міжнародного і не міжнародного характеру і гендерної проблематики. Єдиний недолік веб-контенту – їм можуть скористатися тільки особи, які володіють іспанською, французькою, арабською та англійською мовами.

Проведений аналіз показав, що з часом пріоритети діяльності ЮНІСЕФ стали все більш великими, що охоплюють дітей у всьому світі, з чітким виділенням тих їх соціальних груп, які потребують особливого захисту. Разом з тим одна з проблем, з якою постійно стикається ЮНІСЕФ і яка, на наш погляд, обмежує його діяльність, – це обмеженість повноважень Фонду [26].

Підсумовуючи, можна сказати, що при здійсненні своєї діяльності Дитячий фонд ООН не може приймати будь-яких примусових заходів проти держав, що допускають, що здійснюють або заохочують грубі і масові порушення прав дітей. Найчастіше результати проведеного ЮНІСЕФ моніторингу становища дітей в конкретній країні, його накопичений досвід в області захисту не тільки прав дітей, а й дитини як особистості, не завжди дієві. Нерідко сприймаються на рівні уряду тієї чи іншої держави формально, тому не можуть забезпечити ефективного захисту дітей.

Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) вважає, що забезпечення прав дитини та догляд за дітьми у всьому світі складає основу розвитку людини. Працюючи більш ніж в 190 країнах, Дитячий фонд використовує свій світовий авторитет для співпраці з партнерами на всіх рівнях, намагаючись забезпечити найбільш оптимальний початок життя для всіх дітей і їх процвітання в умовах, вільних від бідності, несправедливості, дискримінації та хвороб.

ЮНІСЕФ, один із засновників ЮНЕЙДС, є основним голосом на захист дітей при здійсненні глобальних заходів у відповідь на СНІД. Мета ЮНІСЕФ полягає в тому, щоб забезпечити появу нового покоління, вільного

від СНІДу, коли всі діти будуть народжуватися без ВІЛ, і щоб всі діти, які живуть з цим вірусом або порушені цим вірусом, мали доступ до лікування, догляду та підтримки, необхідним для їх процвітання. Заходи протидії ВІЛ, здійснювані ЮНІСЕФ, націлені на те, щоб доступ до профілактики, лікування та догляду у зв'язку з ВІЛ не залежав від віку або бідності, гендерної нерівності або соціального виключення.

Використовуючи своє пристрасне і динамічне лідерство, а також партнерські відносини з національними урядами та ключовими зацікавленими учасниками, ЮНІСЕФ відіграє критичну роль у посиленні прихильності і розширенні ресурсів і дій, спрямованих на вирішення проблем ВІЛ серед дітей. Ця прихильність ґрунтується на правах людини, визначається науковими та програмними інноваціями і залежить від рішучості ЮНІСЕФ, який працює з національними лідерами, а також з жінками і самими дітьми для досягнення мети «нуль нових ВІЛ-інфекцій, нуль смертей внаслідок СНІДу і нуль дискримінації». Захист дітей від ВІЛ-інфекції є однією з семи пріоритетних областей Стратегічного плану ЮНІСЕФ. ЮНІСЕФ працює з партнерами по всьому світу, допомагаючи країнам з низьким і середнім рівнем доходів розширювати доцільні та ефективні програми, спрямовані на попередження нових випадків зараження серед дітей, надання лікарських засобів дітям і членам їх сімей, які живуть з ВІЛ, на профілактику і лікування нових інфекцій серед підлітків, а також на забезпечення захисту, догляду та підтримки сім'ям, порушених ВІЛ.

Що стосується перших десяти років життя дитини, програмні дії ЮНІСЕФ націлені на немовлят і дітей до п'яти років, вагітних жінок і матерів і сприяють досягненню міжнародних цільових показників, встановлених в Глобальному плані щодо усунення нових випадків ВІЛ-інфекції серед дітей до 2012 року і збереженню життя їх матерів і в програмі «Вживання дітей: підтверджуємо обіцянку». Заходи для зміцнення здоров'я матері і дитини є одними із основних заходів, націлених на попередження передачі ВІЛ від

матері до дитини, де особлива увага приділяється розширенню доступу до лікування для вагітних і годуючих жінок, що живуть з ВІЛ, поліпшенню тестування серед немовлят і розширення доступу до лікування для дітей.

Щодо останніх десяти років життя дитини, ЮНІСЕФ приділяє особливу увагу підліткам (віком 10-19 років), особливо тим, кому загрожує підвищений ризик контакту з ВІЛ, тобто дівчаткам-підліткам в умовах генералізованої епідемії, а також підліткам, які живуть з ВІЛ, та ключовим групам підлітків (хлопчикам, які мають статеві контакти з особами чоловічої статі, підліткам, які споживають ін'єкційні наркотики, дітям і підліткам, залученим до сфери секс-бізнесу). Акцент робиться на надання підтримки країнам для розширення найбільш дієвих заходів втручання з метою зниження рівня передачі ВІЛ, захворюваності та смертності серед підлітків. ЮНІСЕФ також працює з різними секторами для вирішення проблем уразливості до ВІЛ через освіту та сприяння реалізації програм з гендерної рівності, поваги прав людини та захисту дитини. Залучення молодих людей, в тому числі що живуть з ВІЛ, в планування програм, надання послуг, створення попиту на послуги, моніторинг та оцінку є одним із основних елементів поліпшення якості результатів. Однією з найважливіших відмінностей всіх аспектів заходів, здійснюваних ЮНІСЕФ у відповідь на ВІЛ, є мобілізація населення.

В рамках широких дій, спрямованих на зміцнення національних систем соціального захисту, ЮНІСЕФ працює з урядами і партнерами по процесу розвитку для розширення програм соціального захисту з урахуванням ВІЛ, економічної підтримки і догляду через сім'ю з тим, щоб підвищити рівень стійкості дітей і сімей до зовнішніх впливів і сприяти сталому розширенню доступу до профілактики, лікування та догляду у зв'язку з ВІЛ. Застосування бачення ЮНІСЕФ при розробці та реалізації програм з ВІЛ в умовах нестабільності і гуманітарної кризи має особливе значення для того, щоб групи високого ризику і групи, які опинилися в

умовах надзвичайної ситуації, завжди отримували допомогу, коли вони потребують її особливо гостро.

Діяльність Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) на сході України в 2020–2021 роках обговорили перший заступник голови Донецької облдержадміністрації Ігор Мороз з заступницею голови Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні Лорою Білл під час зустрічі у Краматорську.

У 2020 році з 7,8 мільйона доларів США, запланованих для виділення у відповідь на наслідки пандемії COVID-19 на сході України, ЮНІСЕФ уже зібрав 7 мільйонів. Ця сума зібрана на додачу до 4,7 мільйона доларів США з 9 мільйонів, призначених для покриття гуманітарних потреб постраждалих від конфлікту сімей, та 10 мільйонів доларів США, які скеровуються цього року на програми з відновлення та розвитку, впроваджувані в постраждалих від конфлікту Донецькій та Луганській областях.

«ЮНІСЕФ надає психологічну підтримку сотням тисяч дітей, молодих людей та їхнім родинам на сході України, а також проводить навчання щодо мінної небезпеки й запобіганню насильству. Окрім того, ЮНІСЕФ допомагає ремонтувати пошкоджені школи та дитячі садки, поставляє життєво необхідну воду та гігієнічні засоби, а також здійснює ремонт об'єктів водопостачання. У відповідь на наслідки пандемії COVID-19 ЮНІСЕФ мав змогу терміново закупити медичні, захисні та гігієнічні засоби для лікарень на сході України, — зазначила заступниця голови Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні Лора Білл. Координація з місцевою владою є ключовою умовою, оскільки ЮНІСЕФ допомагає уряду розв'язувати нагальні питання, які стосуються дітей.

Перший заступник голови Донецької облдержадміністрації Ігор Мороз зазначив, що допомога міжнародних організацій є невід'ємною частиною спільної роботи задля миру та здоров'я мешканців Донецької області.

«Ми високо цінуємо діяльність Дитячого фонду ООН у забезпеченні нормальних умов життя мирного населення, яке потерпає від збройного конфлікту на Сході України, у реалізації соціальних програм (захист прав дітей, здоров'я і харчування), а також у забезпеченні регіону питною водою», - підкреслив він.

План роботи ЮНІСЕФ на 2020–2021 роки включає зусилля з покращення доступу до соціальних послуг для вразливих сімей із дітьми та сімей із дітьми з інвалідністю, забезпечення доступу до сімейного піклування для дітей, які залишилися без батьківської опіки та мають ризики інституціоналізації.

ЮНІСЕФ продовжує працювати над підвищенням спроможності органів місцевої влади реалізовувати дружню до дитини бюджетну політику, вибудовувати систему правосуддя, дружню до дитини, створювати інклюзивне, безнасильницьке освітнє середовище для всіх.

ЮНІСЕФ має намір й надалі забезпечувати безперебійне водопостачання та водовідведення, підтримуючи публічні підприємства сфери централізованого водопостачання та громади у постраждалих від конфлікту регіонах, у тому числі для розв'язання екологічних проблем, сталого управління водними ресурсами та відходами у районах, найсильніше зачеплених конфліктом.

Цього року робота ЮНІСЕФ на сході України ще більше активізувалася у зв'язку з пандемією COVID-19. Діяльність Дитячого фонду ООН тут спрямована зокрема на покращення якості послуг ланки первинної медицини, навчання медичного персоналу, а також на забезпечення лікарів медичними засобами та обладнанням.

3.2. Взаємодія ЮНІСЕФ з Комітетом з прав людини та Комітетом з прав дитини

В системі ООН існують дев'ять конвенційних органів, створених на підставі конвенцій і контролюють виконання основних міжнародних договорів у сфері захисту прав людини (Комітет з прав людини, Комітет з економічних, соціальних і культурних прав. Комітет з ліквідації расової дискримінації. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок. Комітет проти тортур. Комітет із захисту прав трудящих-мігрантів. Комітет з прав інвалідів, Комітет з прав дитини. Комітет з насильницьких зникнень).

Найбільш тісно з Дитячим фондом ООН пов'язані два з перерахованих органу - Комітету з прав людини та Комітет з прав дитини. Комітет з прав людини, заснований в 1977 році на підставі статті 28 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, здійснює нагляд за виконанням названого документа в країнах - учасниках, які ратифікували його.

Всі держави, які взяли зобов'язання по виконанню Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, зобов'язані подавати Комітету доповіді про вжиті ними заходи для втілення в життя прав, закріплених в документі, і про прогрес, досягнутий у використанні цих прав. Первинна інформація подається протягом одного року з моменту вступу Пакту в силу відносно ратифікувала його країни, наступні доповіді про подальші зміни підлягають поданням кожні п'ять років [16].

Комітет вивчає доповіді, що направляються йому державами, і відправляє їх зі своїми пропозиціями і зауваженнями в ЕКОСОП. Так звані «заключні зауваження» є думкою комітету про стан справ з виконанням Пакту у відповідній державі. У зауваженнях відображуються об'єктивні фактори та труднощі, що ускладнюють здійснення Пакту, позитивні аспекти, головні проблеми, що викликають занепокоєння Комітету, та рекомендації

щодо мір, які можуть забезпечити більш ефективне використання положень Пакту у межах національного законодавства та практики.

Хоча зауваження Комітету не мають обов'язкової сили з юридичної точки зору, ігнорування їх державами свідчило б про недобросовісне виконання зобов'язань по Пакту.

Комітет має повноваження розглядати повідомлення від окремих осіб, які стверджують, що вони є жертвами порушення тією або іншою державою учасником Пакту будь-якого з прав, зазначених у Пакті.

Комітет не є судовою установою та його рішення є не «постановами», а «міркуваннями». Разом з тим, міркування Комітету висловлюються мовою судових постанов, та накопичений досвід свідчить про те, що держави уважно ставляться до них.

Комітетом з прав людини також проводяться дослідження щодо захисту прав, свобод та інтересів дитини, розробляються проекти міжнародно-правових актів і документів, створюються спеціальні механізми моніторингу дотримання на місцях прав дитини (тематичні процедури і процедури з розслідування порушень прав людини в окремих країнах).

До основних тематичних мандатів відносять Спеціального доповідача з питань продажу дітей, дитячої проституції і дитячої порнографії та Спеціального представника Генерального секретаря з питання про вплив збройного конфлікту на дітей, розглядаються індивідуальні скарги або скарги від групи осіб на масові або грубі порушення прав людини на основі процедур № +1235, 1503, затверджених резолюціями ЕКОСОП. Детальний розгляд названих процедур змушує задуматися над їх недосконалістю і шукати нові підходи над вирішенням такої проблеми як способи реалізації дітьми прав на подачу скарг на масове і грубе порушення їх прав.

Одним з можливих способів самовираження дітей в частині захисту своїх прав, є створення на інформаційному контенті інтернет-сайту ЮНІСЕФ

окремої закладки для подачі таких скарг в он-лайн режимі з можливістю завантаження відео, аудіо файлів, що підтверджують доводи заявника.

Ефективність даних процедур залежить від діяльності не тільки заявників скарг, але і від ЮНІСЕФ, який при дослідженні проблем в країнах на місцях може своєчасно проінформувати ООН про порушення прав дитини в тій чи іншій країні, що спричинить прийняття відповідних заходів щодо такої держави.

Комітет з прав дитини було створено в 1991 році у відповідності із статтею 43 Конвенції про права дитини, складається з 10 експертів, що мають відповідні повноваження.

Згідно з статтею 44 Конвенції, держави-учасники зобов'язуються надавати комітету доповіді про прийняті ними міри по закріпленню визначених в Конвенції прав та про прогрес, досягнений у виконанні цих прав. На основі вивчення доповідей Комітет може виносити пропозиції та рекомендації загального характеру, які препроводжуються зацікавленій державі та повідомляються Генеральній Асамблеї разом з зауваженнями держав, за умов їх наявності.

До Комітету входять 10 експертів. Вони обираються державами-учасниками Конвенції терміном на чотири роки з правом переобрання. Як звичайно, при цьому повинні враховуватися принципи справедливого географічного розподілу і представництва основних правових систем.

Комітет може запитувати в держав-учасників інформацію про виконання ними вимог Конвенції, про фактичне положення дітей у країні. Він збирає й аналізує інформацію про положення дітей у різних країнах, виробляє відповідні рекомендації й один раз у два роки через ЕКОСОП представляє доповідь Генеральній Асамблеї ООН зі своїми пропозиціями і рекомендаціями.

Комітет працює в тісній взаємодії з різними спеціалізованими установами ООН (МОП, ВОЗ, Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) і деякими іншими), а також з іншими урядовими і неурядовими організаціями.

Управління Верховного комісару ООН у справах біженців.

УВКБ ООН було створено 1 січня 1951 року згідно з резолюцією Генеральної асамблеї 428(V) від 14 грудня 1950 року, строком на три роки. З того часу мандат УВКБ періодично подовжується [27].

Згідно з статтею 1 Статуту УВКБ, головною задачею Верховного комісару є надання міжнародного захисту біженцям та пошуку вирішення проблеми біженців шляхом сприяння урядам для полегшення добровільної репатріації біженців або їх асиміляції у нових країнах. Функції Верховного комісару визначені як «зовсім аполітичні» й «гуманітарні та соціальні» по своєму характеру. Насамперед, це:

- сприяння заключенню та ратифікації міжнародних конвенцій про захист біженців, контроль їх виконання та внесення поправок;
- сприяння проведенню заходів по полегшенню положення біженців та скороченню числа біженців, що потребують захисту;
- сприяння зусиллям, спрямованим на заохочення добровільної репатріації біженців або їх асиміляції в нових країнах;
- полегшення допуску біженців на територію різних держав;
- сприяння переводу майна біженців;
- отримання від урядів інформації відносно числа біженців на їх території та розташування;
- сприяння координації дії різних організацій тощо.

ЮНІСЕФ спільно з Комітетом з прав дитини, іншими постійно діючими спеціалізованими установами та допоміжними органами системи ООН, бере участь в поширенні інформації про принципи та окремих положеннях Конвенції ООН про права дитини 1989 року, в зборі та

узагальненні даних по реалізації поставлених в цій Конвенції цілей, становища дітей в світі і в окремих країнах.

Згідно зі статтею 45 Конвенції про права дитини ЮНІСЕФ також проводить технічні консультації і надає допомогу державам у імплементації Конвенції, які звертаються з проханням про це до Комітету з прав дитини; бере участь на запрошення Комітету в його дискусіях, має право подати свої погляди і консультиватися; на прохання Комітету він може представляти висновок експертів і щодо реалізації Конвенції в області захисту прав дитини (наприклад, МОП в рамках своїх повноважень представляє доповіді з проблеми дитячої праці, ЮНЕСКО випускає інформаційні матеріали з прав дитини) [28].

За допомогою своїх представництв в країнах ЮНІСЕФ здійснює моніторинг за національними програмами розвитку та підтримки дітей і їх прав, за імплементацією положень Конвенції на національному рівні. При дослідженні проблем в області прав дитини Дитячий фонд ООН має можливість на місцях оцінити обмеженість фінансових та інших ресурсів тієї чи іншої країни для виконання положень даної Конвенції і тим самим прийняти рішення про надання їй відповідної допомоги.

Проведений аналіз показав, що партнерські зв'язки і відносини на основі співпраці ЮНІСЕФ з Комітетом з прав людини та Комітетом з прав дитини мають певне значення для забезпечення дієвих і стійких результатів в інтересах дітей, і їхню соціальну значимість, по всій видимості, буде зростати.

3.3. Діяльність ЮНІСЕФ в Україні

ЮНІСЕФ є єдиною організацією системи ООН, діяльність якої присвячена виключно вирішенню проблем, пов'язаних зі здоров'ям і життям дітей. ЮНІСЕФ співпрацює з іншими установами ООН, урядовими й

неурядовими організаціями багатьох країн для створення та підтримки мережі служб, які забезпечують охорону здоров'я, харчування, базову освіту, чисту питну воду й елементарну санітарію в країнах, що розвиваються [29].

Відсутність або нестача таких служб спричинює виникнення загрозливих ситуацій для життя наймолодших мешканців Землі, і одним із завдань Фонду є зменшення негативного впливу зазначених чинників. Кожна окремо взята країна має свої особливості правового устрою, географічного розташування, зовнішності корінного населення, генетичного фонду, екологічного стану, а також організації життєдіяльності населення. Проте глибокий аналіз цих складових вказує на схожість причин виникнення проблем дитячого здоров'я і, ймовірно, однаковий, частіше спільний або подібний, підхід до їх вирішення [30].

ЮНІСЕФ співпрацює з Урядом України і має своє представництво в Україні. Необхідність співпраці України та ЮНІСЕФ, як приклад міжнародної співпраці, шляхом упровадження кращих міжнародних практик у подоланні негативних тенденцій щодо забезпечення життєдіяльності дітей. Порушення права дитини на гідні умови життя в родині за живих батьків є одним із питань, яким опікується ЮНІСЕФ у багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні [31].

Участь України в програмах ЮНІСЕФ у сфері захисту прав дитини щодо здоров'я та розширення цих можливостей для більш ефективного позитивного впливу на чинники та існуючі проблеми у сфері порушень права дитини на достойне життя визначається у спільних заходах з метою прискорення результатів щодо покращення здоров'я дітей.

Про зацікавленість ЮНІСЕФ у посиленні спільних зусиль щодо подолання проблем здоров'я та життя дітей свідчать приклади численних соціологічних досліджень, здійснених на замовлення ЮНІСЕФ з єдиною метою – забезпечення дотримання прав дитини в українському суспільстві [32].

У Загальній декларації про права людини, міжнародних пактах і конвенціях стосовно питань дітей, що мають обов'язкову юридичну силу з погляду міжнародного права для тих країн, що підписали ці документи та ратифікували їх, міститься цілий ряд правових положень, які можна розглядати самостійно або в поєднанні з іншими правами кожної дитини на життя, свободу й безпеку, доступне медичне забезпечення, соціальний захист на рівні родини та суспільства.

Незважаючи на те, що матеріали міжнародних конференцій не мають обов'язкової сили з позиції юридичного права, а є здебільшого рекомендаційними або декларативними, вони мають вагоме інформаційно-нормативне значення в розвитку національної концепції щодо дотримання прав дитини, оскільки вони за узагальненими результатами здобули визнання й підтримку більшості країн [33].

ЮНІСЕФ Україна постійно збільшує масштаби своєї підтримки Уряду України у створенні програм з охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту для дітей [34].

Уряд України розробив ряд національних стратегій та програм, спрямованих на потреби дітей. Однак, механізми реалізації та бюджетні асигнування на ці зусилля часто неефективні та недостатні. Формування політики не завжди ґрунтується на об'єктивній інформації через відсутність даних і неадекватний аналіз. Крім того, діти мають мало можливостей для участі у прийнятті політичних рішень, що впливає на їхнє життя й добробут. Вирішенням цієї проблеми є покращення становища дітей в Україні за допомогою ефективнішої політики, моніторингу прав дитини та їх розширеної участі [35].

Представництво ЮНІСЕФ в Україні реалізовує програму «Адвокація, інформаційна та соціальна політика». Програма працює з Урядом і громадянським суспільством, допомагаючи розробляти доброзичливі для дітей стратегії та норми, створювати прозору та ефективну систему

моніторингу прав дитини, надавати молоді можливість дізнаватися про свої права та користуватися ними [36].

ЮНІСЕФ надає допомогу Міністерства охорони здоров'я України у покращенні надання послуг з охорони здоров'я дітям та молоді віком до 18 років шляхом створення мережі клінік, дружніх до молоді.

Передусім, зусилля ЮНІСЕФ спрямовані на:

- забезпечення права кожної дитини виховуватись у родинному середовищі;
- захист молоді, дітей і жінок від ВІЛ-інфекції та СНІДу;
- забезпечення здоров'я та розвитку дітей, поліпшення їх харчування;
- захист дітей від насильства та жорстокого поводження;
- інформування про права дитини і підтримку ефективної політики в інтересах дітей.

ЮНІСЕФ працює над тим, щоб захистити дітей та жінок від експлуатації, жорстокого та недбалого поводження шляхом: надання технічної допомоги для подальшого вдосконалення системи правосуддя у справах неповнолітніх та захисту дітей, що конфліктують з законом; сприяння розробки та впровадження реформи надання ефективних соціальних послуг дітям та родинам у кризових ситуаціях [38].

Основними проблемами у сфері захисту прав дітей в Україні залишаються: виховання дітей в установах догляду; захист дітей від насильства, у тому числі від гендерного насильства, правосуддя для дітей; діти, постраждалі від гуманітарних викликів.

Визначаються ключові питання діяльності, які були розроблені фахівцями Представництва ЮНІСЕФ в Україні, щодо важливості проблем, які стосуються прав та захисту дітей [39]. Наприклад, обізнаність щодо прав дітей серед загального населення є недостатньою. Високопосадовці рідко ставлять у пріоритет вирішення проблем дітей. Організація проводить

інформаційно-просвітницьку роботу щодо важливості прав дітей, адвокацію серед високопосадовців задля ефективних реформ та зміни законодавства в інтересах дітей, мобілізацію громадянського суспільства та міжнародних донорських організацій, щоб краще допомагати дітям в Україні. Через ініціативу ЮНІСЕФ «Місто дружнє до дитини» [40].

Також, проблема насильства щодо дітей. Діти зазнають насильства вдома, у школі та в інших середовищах, де вони мали б відчувати себе комфортно та у безпеці [41]. У вирішенні цієї проблеми Дитячий фонд ООН співпрацює із державними та громадськими установами для впровадження відповідних законодавчих змін з метою припинення усіх форм насильства щодо дітей. ЮНІСЕФ продовжує працювати над підвищенням обізнаності про необхідність повної відмови від насильства щодо дітей та популяризації позитивного батьківства [42].

На сьогодні головним завданням ЮНІСЕФ є забезпечення прав дітей на сході України. Перед дітьми на сході України постають численні проблеми, пов'язані із захистом їхніх прав, у тому числі переміщення, ризики постраждати або стати свідком насильства, включаючи гендерне насильство, відділення від сім'ї та психосоціальний стрес. Тисячі дітей мають емоційні та психічні травми через часті травматичні переживання [43].

З самого початку конфлікту на сході України ЮНІСЕФ працює над виконанням основних зобов'язань по відношенню до дітей в гуманітарній діяльності, включаючи доступ до освіти, психологічну підтримку, воду і санітарію, просвіта з питань мінної небезпеки, охорону здоров'я матері і дитини і послуги в зв'язку з ВІЛ та СНІДом.

Основними цілями нової програми ЮНІСЕФ (2018-2022 рр.) є:

- сприяти прогресивній реалізації прав усіх дітей в Україні;
- скоротити розрив в капіталі;
- підтримувати баланс між гуманітарними заходами, заходами по відновленню і розвитку;

- включати програмування, що підтримує конфлікти;
- будувати світ в рамках поточних ключових реформ в соціальних секторах і децентралізації.

Протягом наступних п'яти років ЮНІСЕФ в Україні зосередиться на наступних п'яти основних напрямках:

- Зміцнення систем соціального забезпечення та правосуддя для забезпечення послуг із захисту, включаючи альтернативний догляд за родиною і правосуддя з урахуванням інтересів дітей.

- Зосередження уваги на відновлення загального охоплення імунізацією і досягненні викорінення передачі ВІЛ від матері до дитини.

- Сприяння соціальній інтеграції шляхом підтримки комплексної і справедливої політики соціального захисту.

- Поліпшення справедливого доступу до безпечної питної води в районах, порушених конфліктом, і поліпшення практики гігієни в громадах, школах і медичних установах.

- Забезпечення того, щоб всі діти в Україні, включно з дітьми, які не відвідують школу, які проживають з обмеженими можливостями і що проживають у постраждалих від конфліктів районах, могли отримати якісну дошкільну, початкову та середню освіту [44].

Після семи років конфлікту жінки і діти на сході України залишаються вкрай уразливими. Конфлікт завдає великої шкоди цивільному населенню: регулярні порушення режиму припинення вогню завдають шкоди будинкам і соціальній інфраструктурі, призводять до замінування і обмежують доступ до послуг, погрожуючи психічному і фізичному благополуччю дітей. Пандемія Коронавірусне захворювання 2019 року (COVID-19) створила додаткові проблеми для і без того слабких служб охорони здоров'я.

Головною задачею ЮНІСЕФ на 2021 році це захист права дітей на безпеку, здоров'я, освіту, психосоціальну підтримку, захист дітей та послуги

водопостачання, санітарії та гігієни (WASH) і задовольняти потреби понад 820 000 чоловік.

Діти, які проживають в цих зонах, перебувають під серйозною загрозою обстрілу, вибуху протипіхотних мін та боєприпасів. Крім того, їх життя в небезпеці ще й тому, що в ході збройних зіткнень була знищена інфраструктура, життєво важлива для цивільного населення: медустанови, навчальні заклади і системи водопостачання. Мільйони людей потребують інфраструктурні водопостачання, яка знаходиться на лінії вогню [44].

Для вирішення проблемних питань Представництвом ЮНІСЕФ в Україні було створено План роботи на сході України 2020–2021 рр. План роботи ЮНІСЕФ на 2020–2021 роки включає зусилля з покращення доступу до соціальних послуг для вразливих сімей із дітьми та сімей із дітьми з інвалідністю, забезпечення доступу до сімейного піклування для дітей, які залишилися без батьківської опіки та мають ризики інституціоналізації [45].

ЮНІСЕФ продовжує працювати над підвищенням спроможності органів місцевої влади реалізовувати дружню до дитини бюджетну політику, вибудовувати систему правосуддя, дружню до дитини, створювати інклюзивне, безнасильницьке освітнє середовище для всіх.

ЮНІСЕФ має намір й надалі забезпечувати безперервне водопостачання та водовідведення, підтримуючи публічні підприємства сфери централізованого водопостачання та громади у постраждалих від конфлікту регіонах, у тому числі для розв'язання екологічних проблем, сталого управління водними ресурсами та відходами у районах, найсильніше зачеплених конфліктом [46].

Цього року робота ЮНІСЕФ на сході України ще більше активізувалася у зв'язку з пандемією COVID-19. Діяльність Дитячого фонду ООН тут спрямована зокрема на покращення якості послуг ланки первинної медицини, навчання медичного персоналу, а також на забезпечення лікарів медичними засобами та обладнанням [39].

Міністерство освіти і науки України спільно з ЮНЕСКО та іншими партнерами на сьогоднішній день співпрацюють над підвищенням рівня безпеки шкіл, розташованих у зоні збройного конфлікту на сході України. Існування системи освіти, є важливим для створення у дитини відчуття «нормального» життя, але як мінімум кожна п'ята школа на сході України пошкоджена або зруйнована.

Тому Україна приєдналася до Декларації про безпеку шкіл і стала сотою країною, яка підтримала положення цього документа. З метою реалізації положень Декларації Міністерство освіти і науки України підготувало проект Плану заходів з її реалізації і працює над впровадженням підходів до імплементації документа [47].

Загалом Декларація містить зобов'язання попереджувати напади на заклади освіти та їх використання у військових цілях у період збройного конфлікту. Документ також передбачає збереження безпеки в закладах освіти, захист права на освіту та моніторинг порушень прав дітей в умовах збройного конфлікту [48]. Важливим аспектом приєднання до Декларації є відновлення освітньої інфраструктури, забезпечення психологічної роботи з учнями, батьками, вчителями, а також сприяння проведенню навчання з безпеки та охорони здоров'я .

Як зазначає Голова Представництва ЮНІСЕФ в Україні, що життя в умовах конфлікту має руйнівний вплив на психологічне та соціальне благополуччя цілого покоління дітей, які зростають на сході України. Майже 400 тисяч учнів ходять до шкіл, розташованих поблизу лінії розмежування, де обстріли та надзвичайне забруднення мінами загрожують їхньому життю та добробуту.

На сьогоднішній день вже відмічаються деякі позитивні зміни, а також розпочато кроки в рамках гуманітарної допомоги Європейського Союзу до розбудови безпечного середовища навколо закладів освіти під час конфлікту будуть втілені у конкретні заходи [49].

До розроблення та імплементації Плану заходів з реалізації Декларації про безпеку шкіл, крім МОН, долучені співробітники Міністерства оборони, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції, Служби безпеки України та інших державних органів та військово-цивільних адміністрацій на сході України [50].

Також, наразі МОН активно співпрацює з ЮНЕСКО над проведенням ключової реформи Міністерства «Нова українська школа». Головною метою є впровадження освітніх реформ, зокрема інклюзивної освіти, дистанційного навчання, освіти в умовах пандемії та конфлікту на Сході України.

МОН реалізує реформу «Нова українська школа», що покликана створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Розроблено нові Державні стандарти загальної середньої освіти, які ґрунтуватимуться на компетентнісному та особистісно орієнтованому підході до навчання.

ЮНІСЕФ надає експертну міжнародну допомогу для впровадження в Україні багаторівневої підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах освіти, а саме:

- вироблення фінансової моделі багаторівневої підтримки здобувачів освіти;
- розроблення методичних рекомендацій для мережі інклюзивно-ресурсних центрів та закладів дошкільної та загальної середньої освіти щодо впровадження моделі багаторівневої підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

Також, в реформі зазначається, що створення безпечних умов для навчання та викладання, забезпечення сталості доступу до якісної освіти, створення безпечного освітнього середовища для всіх учасників освітнього

процесу, зокрема в умовах збройного конфлікту на сході України, є наскрізним пріоритетом для всіх сфер освіти.

Таким чином, ЮНІСЕФ співпрацює з Урядом України і має своє представництво в Україні. Необхідність співпраці України та ЮНІСЕФ, як приклад міжнародної співпраці, шляхом упровадження кращих міжнародних практик у подоланні негативних тенденцій щодо забезпечення життєдіяльності дітей підтверджується показниками здоров'я дітей.

ЮНІСЕФ Україна постійно збільшує масштаби своєї підтримки Уряду України у створенні програм з охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту для дітей.

На сьогодні головним завданням ЮНІСЕФ є забезпечення прав дітей на сході України. Перед дітьми на сході України постають численні проблеми, пов'язані із захистом їхніх прав, у тому числі переміщення, ризику постраждати або стати свідком насильства, включаючи гендерне насильство, відділення від сім'ї та психосоціальний стрес. Тисячі дітей мають емоційні та психічні травми через часті травматичні переживання.

ВИСНОВКИ

ЮНІСЕФ протягом 65 років асоціюється з діяльністю на захист прав та інтересів дітей, що починалася з надання допомоги дітям, пострадавшим від військових дій, до кампаній по боротьбі з хворобами і зі сприяння здоров'ю, харчуванню та освіті дітей, що проводяться в 50-70-х роках.

ЮНІСЕФ – це міжнародна міжурядова організація універсального характеру, заснована і підзвітна ООН, що має статус допоміжного органу ООН на правах автономної організації, наділена спеціальним мандатом, діяльність якої спрямована на розробку механізмів і реалізацію програм, стратегій, кампаній по захисту прав та інтересів дітей на міжнародному рівні.

Для подальшого розвитку ЮНІСЕФ з метою удосконалення його діяльності щодо захисту прав та інтересів дітей ми вважаємо, що настав час надати йому статус спеціалізованої установи. Це надасть йому можливість не тільки констатувати наявність фактів порушення міжнародного права в галузі прав дітей, відзначаючи це в звітах Генеральної Асамблеї, а й після дослідження проблем і узагальнення отриманої інформації робити самостійно конкретні рекомендації державам щодо їх усунення, для прийняття їх Генеральною Асамблеєю.

Потреба у наданні правам дітей чинності норм договірною права стало головним завданням Комісії Організації Об'єднаних Націй з прав людини. Створення Міжнародної конвенції про права дитини є новою загальною основою дій для всіх, хто активно відстоює вищий пріоритет зусиль із заохочення та захисту прав дитини, включаючи представників законодавчих органів, педагогів, духовних лідерів, засобів масової інформації, приватні організації тощо.

Конвенція про права дитини передбачає високий рівень взаємного міжнародного співробітництва в цілях захисту прав і інтересів дітей і

зобов'язує всі ратифікували її держави негайно переглянути своє національне законодавство і привести його у відповідність з Конвенцією.

З метою реалізації міжнародно-правових актів у галузі прав дитини ЮНІСЕФ керується в своїй діяльності основними принципами, без розгляду яких наукове дослідження не представляє інтересу. ЮНІСЕФ з самого початку становлення наділений певною компетенцією і заснований для виконання таких цілей як створення дітям нормальних умов життя і охорона здоров'я дітей в усьому світі, особливо дітей з країн, які зазнали агресії.

ЮНІСЕФ завжди був організацією, що діє на місцях, і все вироблені протягом більш шістдесяти п'яти років зміни в його організаційній структурі не передбачали створення нових видів підрозділів, оптимізацію трудових ресурсів з метою досягнення високих результатів в роботі. Замість цього зміни торкнулися забезпечення взаємодії існуючих структур в інтересах максимального поліпшення підтримки країнових програм і їх зміцнення, ефективного виконання поставлених завдань зменшення бюрократичної системи шляхом зміни політики у взаємодії зсередини, спрямованості на організацію роботи як єдине ціле. Пріоритети діяльності ЮНІСЕФ стали все більш великими, що охоплюють дітей у всьому світі, з чітким виділенням тих їх соціальних груп, які потребують особливого захисту. Разом з тим одна з проблем, з якою постійно стикається ЮНІСЕФ і яка, на наш погляд, обмежує його діяльність, – це обмеженість повноважень Фонду.

ЮНІСЕФ також співпрацює з Урядом України і має своє представництво в Україні. Необхідність співпраці України та ЮНІСЕФ, як приклад міжнародної співпраці, шляхом упровадження кращих міжнародних практик у подоланні негативних тенденцій щодо забезпечення життєдіяльності дітей підтверджується показниками здоров'я дітей. ЮНІСЕФ Україна постійно збільшує масштаби своєї підтримки Уряду України у створенні програм з охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту для дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статут Організації Об'єднаних націй [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН.- Режим доступу : [http:// www.un.org](http://www.un.org)
2. Офіційний звіт Генеральної Асамблеї, 3-тя сесія [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН.- Режим доступу : <https://www.un.org/ru/ga/sessions/special.shtml>
3. Офіційний звіт Генеральної Асамблеї, 4-та сесія [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН.- Режим доступу : <https://www.un.org/ru/ga/sessions/special.shtml>
4. Social policy programme [Electronic resource] // The official site of UNICEF. – Access mode: <https://www.unicef.org/ukraine/en/social-policy-programme>
5. UNICEF discussed possible areas of cooperation with the Akim of Akmola region[Electronic resource] // The official site of UNICEF. – Access mode: <https://www.unicef.org/kazakhstan/>
6. Конвенція про права дитини 1989 // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. — Т. 3 : К — М. — 792 с.
7. Международное публичное право. Сборник документов / К.А, Бекашев, А.Г. Ходаков .- 1996.- С.87-113.
8. Международное публичное право /Л.П.Ануфриева, Д.К.Бекашев, К.А.Бекашев, В.В.Устинов и др. Отв. ред. К.А.Бекашев. 3-е изд., перераб. и доп. - М., 2004. - С.360.
9. Международное право: учебник/ Отв.ред. Ю.М. Колосов, Э.С. Кривчикова. - М.: Междунар отношения 2005.-С .247.
10. Офіційний звіт Генеральної Асамблеї, 1 сесія [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН.- Режим доступу: <https://www.un.org/ru/ga/sessions/special.shtml>

11. Доклад Комитета по правам ребенка 35-й сессии от 11 мая 2004 года/ СКС/С/137. - С. 25.
12. Доклад Комитета по правам ребенка/ Официальные отчеты 57-й сессии. Дополнение №41 (А/57/1). - С. 19.
13. Secretary, Committee on the Rights of the Child, United Nations Office in Geneva, 8-14 avenue de la Paix;1211 Geneva 10, Switzerland.
14. Social policy programme [Electronic resource] // The official site of UNICEF. – Access mode: <https://www.unicef.org/ukraine/en/social-policy-programme>
15. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 60/47 від 16 грудня 2005 р. [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН.- Режим доступу: <https://www.un.org/ru/ga/60/docs/60res1.shtml>
16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Верховної Ради України.- Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
17. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Верховної Ради України.- Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
18. Декларація про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх усиновлення на національному і міжнародному рівнях [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Верховної Ради України.- Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_131#Text
19. Африканская хартия прав человека и народов от 1990 г. [Электронный ресурс] .- Режим доступа: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/instree/Rz1afchar.html>
20. Венская декларация и Программа действий Принята на Всемирной конференции по правам человека, Вена, 25 июня 1993 г.

[Электронный ресурс]// Официальный сайт ООН .- Режим доступа:
https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/viendec93.shtml

21. UNICEF organization [Electronic resource] // The official site of UNICEF. – Access mode: <https://www.unicef.org/ukraine/en/social-policy-programme>

22. UNICEF Secretariat [Electronic resource] // The official site of UNICEF. – Access mode: <http://www.unicef.org>

23. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, схвалена Гаазькою конференцією з міжнародного приватного права 29 трав. 1993 р. [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Верховної Ради України.- Режим доступу:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_365/page.

24. Тэйлор Р. Интервью с Директором-исполнителем ЮНИСЕФ К. Беллэми: Благосостояние детей требует соответствующих инвестиций //Хроники ООН. - 2002. - №4 . с.27

25. ЮНИСЕФ: темпы распространения ВИЧ инфекции в Восточной Европе и Центральной Азии продолжают расти [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lenoblspid.ru/news24/postid/own_news/152.

26. Отчёт Детского фонда ООН ЮНИСЕФ о положении детей в 29 промышленно развитых странах мира. – 2013. – 45 с

27. Управління Верховного комісару ООН у справах біженців [Електронний ресурс]// Офіційний сайт ООН.- Режим доступу: <https://www.unhcr.org/ua/>

28. Резолюція 428 (V) Генеральної Асамблеї ООН Статут Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Верховної Ради України.- Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_277#Text

29. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М.М. Білинської, проф. Я.Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – С. 192–238.

30. Національний звіт із виконання рішень Декларації про відданість справі боротьби з ВІЛ/СНІДом. Звітний період: січень 2003 р. – грудень 2005 р. / МОЗ України, Нац. координаційна рада з питань ВІЛ/СНІДу, ЮНЕЙДС. – К., 2005. – 31 с.

31. Концепція Загальнодержавної програми “Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на 2006–2016 роки” : Розпорядження КМУ від 22.04.2006 р. № 229-р [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

32. Отчёт Детского фонда ООН ЮНИСЕФ о положении детей в 29 промышленно развитых странах мира. – 2013. – 45 с

33. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

34. The state of the World's children 2012. Children in an Urban World. United Nations Children's Fund (UNICEF). – February 2012. –143 p.

35. Аграновская, Е.В. Правовая культура и обеспечение прав личности / Е.В. Аграновская. - М.: Наука, 1988. - 145 с.

36. Богатирьова Р. Права дітей, що живуть з ВШ / Р. Богатирьова // Український журнал про права людини. - 2005. - № 7. - С. 5-14.
37. Бондаревская, Е.В. Личностно-ориентированное образование: опыт, разработка, парадигмы / Е.В. Бондаревская. - Ростов-н/Д: Изд-во РГГТУ, 1997.
38. Боротьба проти використання праці дітей: пер. з англ. / заг. ред. укр. вид. О.П.Петрашук. - К., 2002. - 148 с.
39. Боротьба проти експлуатації дітей : посіб. для інспекторів праці : пер. з англ. / заг. ред.:В.І. Тьоткін, О.П. Петрашук. - К., 2002. - 100 с.
40. Волинець Л.С. Права дитини в Україні: проблеми та перспективи / Л.С. Волинець. -К. : Логос, 2000 - 74 с.
41. Забезпечення рівних можливостей та прав дітей в умовах зростання ризиків бідності населення / А.Г. Зінченко, Т.Ф. Алексеєнко, С.Ю. Аксьонова [та ін.] / М-во України у справах сім'ї, молоді та спорту, Держ. Департамент з усиновлення та захисту прав дітей, Держ.ін.-т розвитку сім'ї та молоді.- К.: Бланк-Прес,2010. - 152 с.
42. Захист і забезпечення дотримання життєвих і майнових прав дітей : тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2001 року. - К. : ДПКСМ, 2002 - 160 с.
43. Захист прав дитини як соціально-педагогічна проблема //Соціальна педагогіка : підручник / за ред. А.Й. Капської- К. : ЦНЛ, 2003 - С. 116- 122.
44. Защита прав и достоинства маленького ребенка. Координация усилий семьи и детского сада: пособие для работников дошкол. образоват. Учреждений / Т.Н. Доронова, А.Е. Жичкина, Л.Г. Голубева, Н.Л. Гордова и др. - М.: Просвещение, 2002. - 143 с.
45. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей / упоряд. зб.: І.К.Туркевич та ін. - К. : Дитяч. Фонд ООН «ЮНІСЕФ», 2002.- 318 с.

46. Конституція України [Електронний ресурс]// Офіційний сайт Верховної Ради країни. - Режим доступу: і <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

47. Котова И.Б. Философско-гуманистические основания педагогики / і И.Б. Котова, Е.Н. Шиянов. - Ростов н/Д: Изд-во РГПУ, 1997.

48. Кравченко М. В. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні / М. В. Кравченко // Держ. упр.: теорія та практика. - 2010. - № 2.

49. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М.М. Білінської, проф. Я.Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – С. 192–238.

50. Грицяк Н.В. Методика гендерного аналізу державної політики / Н.В. Грицяк // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : [мат-ли наук.-практ. конф.] / за ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К., 2001. – С. 244–248.